

САДРЖАЈ

Извештај са XII седнице Главног одбора	2–3
Чекамо јануар	4
Интервју: Ово је борба за голи опстанак!	6–8
Предлог закона штетан за Пошту	10
Пошти су потребне промене	11
Одбор за безбедност и здравље на раду	12
Активности Конфедерације слободних синдиката	13
Непримерено мирно	14–15
Од броја до броја:	
Први поштар и друге приче	16–17
Закон о безбедности и здрављу на раду	17–29
Поштаров лет:	
Ратко Ристић: Пријатељи виде врлине	26–27

Лист Синдиката ПТТ Србије
(излази једанпут у три месеца)

Издавач:

Главни одбор Синдиката ПТТ Србије

Председник Издавачкој савеша
Благоје Свркота

Чланови Издавачкој савеша

Гордана Близнаковић, Бранко Калајановић и Владан Ђурић

Главни и одговорни уредник:
Милорад Будимир

Техничко уређење:
Предраг Кнежевић

Редакција:
Београд, Косовска 47, Телефон: (011) 3248-419
Факс: (011) 3223-413

Интернет:
www.sindikattpt.rs

Електронска пошта:
sindptt@bitsyu.net

Тираж:
2000 примерака

Примерак бесплатан

Штампа:
ЈП ПТТ саобраћаја „Србија“ – РЈ за издавачку делатност

Реч уредника

Поштоване колеге, пред вама је 151. број „Поштар“ у коме вас подсећамо на сва битнија дешавања – како на синдикалној сцени тако и у Предузећу. Ово је број који излази у периоду који карактерише мноштво синдикалних активности. Ту пре свега мислим на преговоре око материјалног положаја, услова рада и стандарда запослених.

Преговори око кретања зарада у следећој години, као и наших захтева о њиховом повећању и једнократној исплати до закључења овог броја ни су били завршени, али ћете о томе бити редовно обавештавани путем билтена и на интернет презентацији нашег синдиката.

Поред тога, овај број обрађује још неколико битних тема. За Синдикат ПТТ Србије питање положаја Поште и однос државе према нама су од суштинског значаја за нашу будућност, па смо тим темама посветили достојну пажњу.

Веома су значајне и активности у вези са предложеним законским променама које ће директно одредити судбину ПТТ-а, па самим тим и свих запослених. Сматрам да смо по том питању на време реаговали и указали на чињенице које потенцијално могу дати негативне ефекте по даљу судбину наше компаније. Започет је дијалог са ресорном министарком Јасном Матић и њеним тимом, а поред разумевања очекујемо и конкретне резултате тих разговора.

У овом броју можете наћи и комплетан Закон о безбедности и здрављу на раду. Сматрамо да на овај начин, едукацијом и упознавањем чланства са њиховим правима, учествујемо у подизању безбедности свих нас.

У НИШУ ОДРЖАНА 12. СЕДНИЦА ГЛАВНОГ ОДБОРА СИНДИКАТА ПТТ СРБИЈЕ

Одлуке у складу са ситуацијом у којој је Пошта

Побољшање услова рада и социјално-економског положаја запослених (исплата бесповратног зајма у висини половине просечне зараде у Пошти Србије у току новембра, дефинисање нивоа повећања зарада за следећу годину као и увећање масе за зараде у следећој години којом би се анулирао реални пад зарада у овој години); дефинисање односа државе према Јавном предузећу ПТТ саобраћаја „Србија“ (свом јавном оператеру); издвајање средстава за добровољни-стимулативни одлазак из Предузећа – ово су најважнији захтеви упућени пословодству ПТТ-а са 12. седнице Главног одбора Синдиката ПТТ Србије, одржане 30. октобра у Нишу, на којој је због ситуације у којој се нашло Јавно предузеће ПТТ саобраћаја „Србија“ и великог и оправданог незадовољства запослених, донета одлука о ступању у штрајкачке активности.

Чланови Главног одбора су указали поверење Извршном одбору, који је њиховом одлуком преузео функцију Штрајкачког одбора и он ће својом одлуком утврдити интензитет, степен активности и време почетка штрајка.

Губитак од 500 милиона динара

„Исказани губитак у пословању за девет месеци ове године премашио је суму од 500 милиона динара. Стање у Пошти је алармантно, али ће компанија, ипак, исказати ликвидност у пословној години, пре свега захваљујући осталим изворима прихода“, истакао је у уводној речи председник Синдиката **Александар Павловић**, додајући да не треба чекати да ПТТ одвајање фирми-кћерки дочека „огољена“, само са основном услугом, јер конкуренци-

Главни одбор: Пуно поверење Извршном одбору

ја ниче на сваком кораку, а Агенција и Закон о пошти нису заживели.

„Суочени са чињеницама као што су недостатак униформи, средстава за рад и слично, сматрамо да треба да се још више активирамо и будемо мотивисанији, а кроз предстојеће притиске хоћемо да понудимо конкретна решења и да уђемо у аргументовану расправу. Због тога од вас тражимо већи степен озбиљности у раду, јер је радна дисциплина доста попустила, јер морамо да покажемо да нам је стало до компаније“, нагласио је Павловић.

Председник Синдиката је оценио и да постоји још један број запослених који би ово право могли, односно хтели да остваре, али из некаквог страха или неодлучности до сада то нису учинили. Средства за ову нову „туру“

социјалног програма могла би се обезбедити и од продаје Поштиног одмаралишта „Петко Миљевић“ у Бечићима.

Вода дошла до уста

У дискусији под овом тачком дневног реда, која је названа „Доношење одлука у циљу побољшања пословања ПТТ-а и стандарда запослених“, учествовало је неколико чланова Главног одбора. **Борислав Филиповић** је сматрао да је текст одлука о штрајкачким захтевима преблаго и да треба децидирано тражити да зараде прате инфлацију и да држава мора да спречи нелојалну конкуренцију. Он је додао и да му се чини да „синдикат више брине о пословању фирме од пословодства“.

Томислав Јовановић оценио је да је синдикат требало много раније да се сети да делује на овакав начин, а не

Захтев генералном директору

„С обзиром на тешку материјалну ситуацију у којој се налази већина наших запослених, обраћамо Вам се са захтевом за исплату бесповратног зајма у висини половине просечне зараде у Јавног предузећа ПТТ саобраћаја „Србија“ у току новембра. Уприште за овај захтев налазимо у члану 92. Колективног уговора за ЈП ПТТ саобраћаја „Србија“. Та средства би се билансирала у Плану пословања за 2009. годину. Напомињемо да смо такав случај већ имали 2006. године.“

тек сада, „када је фирма на ивици понора“, а **Звонко Курћубић** је рекао да су до сада утрошена огромна средства на финансирање добровољног одласка из фирме, а да су резултати слаби. У производњи недостаје људи, ангажовано је око хиљаду омладинаца, а посебан проблем представља и што свако републичко министарство ангажује своје курире за доставу, додао је он.

Зорица Зец истакла је да је „вода дошла до уста“ и да нам преостаје да „или испливамо или се удаavimo“. Она је критиковала формулацију првобитно предложеног текста одлуке, сматрајући да Главни одбор може да одлучује само у име чланова Синдиката ПТТ Србије, а не и у име осталих запослених, које само може да позове да се прикључе протесту.

Влада нема разумевања за поштаре

Бранко Калајановић, секретар Синдиката ПТТ Србије, обратио се члановима Главног одбора овим речима: „Влада је овај систем стопирала! Нас прогањају, а нелојалну конкуренцију нико ни не помиње. Инспекцијске контроле у наше Предузеће долазе нашим колима, нашим бензином, прегледавају сваку ставку и кажњавају нас, а приватнике нико и не помиње. Ми смо до сада увек имали довољно разумевања за поступке владе, а они никад нису показали ни трунку разумевања за нас и положај наше компаније“. Према његовом мишљењу, ако челници синдиката приступе озбиљно најављеним штрајкачким активностима, тај начин рада може донети и конкретан резултат, јер „наставак по старом сигурно води у пропаст“. Он је подсетио и да Пошти држава дугује 100 милиона евра за аутоматизацију и упитао да ли је ресорна министарка била добронамерна када је „прогурала“ Предлог закона о пошти у Скупштини Србије по хитном поступку.

Славко Топалов, члан Главног одбора и Управног одбора Предузећа из редова Синдиката ПТТ Србије, предложио је да се на седници УО по хитном поступку покрену конкретна питања побољшања материјалног положаја запослених, али и да се менаџмент компаније финансијски „казни“ за минут у пословању.

О припремама за промену Статута

Уследила је тачка дневног реда у којој се говорило о актуелној ситуацији у Синдикату, што је **Косара Станковић**, председник Статутарне комисије, искористила да позове чланство да хитно достави све предлоге за промену Статута, а **Будимир Милорад**, председник Главног одбора, напоменуо је да се на следећој седници ГО мора донети одлука о заказивању Скупштине Синдиката.

Александар Павловић говорио је о актуелностима у Конфедерацији слободних синдиката, осврнувши се на рад Социјално-економског савета и на потписивање Општег колективног уговора, које, према његовом

мишљењу, није легитимно. На његов предлог, Главни одбор донео је и одлуку да се колективно приступи Удружењу власника акција Телекома.

Подносећи извештај о раду Одбора за безбедност, Бранко Калајановић је рекао да је тражено од директора радних јединица да се формирају пододбори у свакој РЈ (чинили би их стручно лице и представници два репрезентативна синдиката) и да су најважније активности овог одбора до сада биле иницијативе за добијање бенефицираног радног стажа за достављаче и пратнике. Постоје реалне шансе да то решење буде усвојено за поштаре, што би било изузетно значајно и одразило би се на њихову продуктивност и број радних сати, оценио је секретар Синдиката.

САСТАНАК ШТРАЈКАЧКОГ ОДБОРА И ЧЕЛНИКА ПОШТЕ СРБИЈЕ

Јасан став: Не може по старом

У склопу предвиђених активности, Штрајкачки одбор је 12. новембра позвао пословодство на разговор како би покушали да на миран начин, без непотребних тензија, постигнемо што више зацртаних циљева у корист нашег чланства. Састанак је одржан у Београду, а синдикалним представницима су се обратили генерални директор **Горан Ђирић** и његов заменик **Милош Мишчевић**.

Челницима ПТТ-а саопштени су захтеви који су дефинисани и усвојени на седници Главног одбора Синдиката ПТТ Србије и тичу се првенствено побољшања материјалног положаја запослених, али и услова рада у Предузећу.

Након отворене расправе и изношења предлога договорено је да заједнички наступимо према ресорном министарству и покушамо да добијемо сагласност за исплату „бесповратне позајмице“ али и да договоримо раст зарада. Наиме, одређен проценат повећања плата који је био договорен за ову годину није испоштован, а чињеница је и да ће стварна инфлација бити већа од пројектоване, што све за-

једно мора ући у зараде наших радника.

Имамо информацију да су пословодство и синдикати ЕПС-а са својим ресорним министарством успели да потпишу споразум о кретању зарада у следећој години и поред чињенице да се дотирају из буџета, али и да је у тој компанији, која такође има статус јавног предузећа, просечна зарада већа него у Пошти.

И по питању наших захтева који су везани за стање у ПТТ-у постигли смо висок степен разумевања. Заједнички је констатовано да постоји обострана заинтересованост и добра воља да се пословање унапреди и да све то резултира повећањем квалитета услуга, обима пословања и, на крају, прихода. Наравно, то би био и основ за повећање зарада.

Након састанка, општи утисак је да у Предузећу нећемо имати проблема око испуњавања наших захтева, уколико успемо да постигнемо договор у ресорном министарству. Тај састанак се очекује врло брзо, а резултати ће бити објављени у нашем билтену и на интернет презентацији нашег синдиката.

ХОЋЕ ЛИ ПРОШИРЕНО ДЕЈСТВО ОПШТЕГ КОЛЕКТИВНОГ УГОВОРА ДОНЕТИ РАДНИЦИМА ПОШТЕ ЗНАЧАЈНО ВЕЋА ПРИМАЊА?

Чекамо хладни јануар

У Београду је, почетком новембра, потписан Анекс општег колективног уговора чије проширено дејство ступа на снагу 1. јануара 2009. После потписивања документа републички министар за рад и социјалну политику Расим Љајић оценио је да је то „нови импулс социјалном дијалогу у Србији који до сада није заживео на очекивани начин“ и додао да ће „данашњи потпис бити подстицај за потписивање гранских колективних уговора“.

Очекивања од овог акта су велика, а пре свега се односе на обавезу послодавца да исплаћује топли оброк и регрес. Према нашој рачуници, то би значило да ће плате свима од Нове године бити веће за 7.000

динара. Лепо, нема шта, само да министар није одмах после стављања свог потписа на поменути анекс изјавио да следи постизање социјално

Потписивање Општег колективног уговора

економског пакта. Потребно је, навео је он, да сви покажу разумевање за макроекономску ситуацију.

„Ми смо сада сви у истом чамцу, без обзира да ли се ради о синдикатима, држави или послодавцима, наш интерес није да велики број предузећа буде затворен и принуђен да отпушта раднике јер не може да примењује одредбе Општег колективног уговора. Ми отворених очију посматрамо ситуацију и у складу са тим ћемо предузимати одређене мере“, казао је Љајић и навео да 400.000 запослених прима минималну плату и да те фирме тешко да ће моћи да исплате све што је предвиђено општим колективним уговором.

Биће формирана и посебна комисија за утврђивање чињеница и она предузећа која не буду могла да поштују обавезе биће изузета из Општег колективног уговора. Љајић је додао и да је примаран циљ очување економске стабилности и да се неће учинити ништа да она буде угрожена.

Укратко, Општи колективни уговор јесте потписан, али ће га примењивати само она предузећа која имају довољно средстава за то, а остали нису у обавези да то чине. Логично је, следе питања – хоће ли поштанске плате у јануару бити увећање како је то најављивано и за колико? Има ли довољно пара на рачуну Предузећа за овако увећане плате? Шта је са Уредбом о ограничењу зарада у јавним предузећима?

Питања је много, а одговори које смо успели да добијемо у нашим дирекцијама су углавном негативни. Питање је и како ће синдикати реаговати ако се испостави да проширено дејство Општег колективног уговора не може да се примени за раднике Поште и да су обећања била само јефтин маркетинг.

Али тако је то кад један тако озбиљан документ потпишу неозбиљни људи.

ПОКРЕНУТА ИНИЦИЈАТИВА ЗА ДОБИЈАЊЕ БЕНЕФИЦИРАНОГ РАДНОГ СТАЖА

Синдикат стаје у заштиту запослених

Синдикат ПТТ Србије је покренуо иницијативу за утврђивање радних места у Јавном предузећу ПТТ саобраћаја „Србија“ на којима би се стаж осигурања рачунао са увећаним трајањем. Након доношења Акта о процени ризика и потписивања Колективног уговора, сматрамо да су се стекли услови да Предузеће поднесе захтев Фонду ПИО да се у радна места на којима се радни стаж рачуна са увећаним трајањем уврсте и поштари I и II, возачи моторних возила III и пратници.

Иницијатива се спроводи на основу многобројних захтева са терена и сасвим је разумљиво да желимо да станемо у заштиту наших запослених, који су у дужем

временском периоду радили на тешким и по здравље штетним радним местима.

На нама је да у првој фази активности дефинишемо која су то радна места која евентуално испуњавају услове за добијање бенефицираног радног стажа. Свесни смо да ће ово бити дугорајан процес, а за почетак очекујемо од наших активиста да размотре предложену иницијативу и доставе нам мишљења и предлоге.

За овај захтев очекујемо подршку и осталих синдиката и удружења у Предузећу, док је Одбор за безбедност и заштиту здравља ову тему већ ставио у своје приоритете, што је за сваку похвалу.

ВЛАДА СРБИЈЕ НАЈАВИЛА ОГРАНИЧАВАЊЕ ЗАРАДА У ЈАВНОМ СЕКТОРУ У 2009.

Плате на леду

У склопу договора са ММФ-ом, Влада Србије је најавила смањење јавних расхода кроз замрзавање зарада у јавном сектору, и то на свим нивоима већ од 1. јануара 2009. године. Количина новца који се из буџета издваја за плате запослених биће у наредној години повећана за осам, а маса за пензије за 15 одсто. Министарка финансија **Диана Драгутиновић** објаснила је да ће, уз двоструко мањи привредни раст, то практично значити да ће зараде и плате бити замрзнуте. И поред чињенице да Пошта Србије није буџетски корисник, из искуства знамо да ће се ове мере односити на сва јавна предузећа, па тако и на нас.

То је наравно неправда, али и није први пут да се сусрећемо са оваквим односом према ПТТ-у. А како од кукања нема вајде, већ покушавамо да у надлежном министарству обезбедимо састанак и покушамо да аргументима изборимо барем нешто пре најављеног замрзавања. Аргументе, наравно, имамо. Зараде делимо са нашег рачуна без дотација државе, плате нису исте у свим јавним преду-

Пројект њ предсјавника КСС-а

зећима, па ако мора да се штеди, требало би да сви штедимо. Ако је криза, требало би да важи за све и треба повести рачуна да сви имамо барем приближно једнак третман код оснивача, тј. државе.

Посебно горак укус у устима оставља и чињеница да смо практично таоци политике, предизборних обећања и коалиционих споразума. Наиме, у току преговора са ММФ-ом, Партија уједињених пензионера је остала доследна у својим захтевима, па се као друга могућност наметнуло замрзавање зарада јавном сектору. Дакле, о пензионерима у држави има ко да брине, а о радницима изгледа

да нема и поред чињенице да су скоро све чланице владајуће коалиције, барем према статутима, лево оријентисане. Да у Влади Србије постоји и нека радничка партија, можда би боље прошли. Очигледно, све је постало политика па имамо праву тему за размишљање.

По овом питању активна је и Конфедерација слободних синдиката. Организовани су и протести испред зграде Владе Србије, послати су и захтеви који, уважавајући све околности, штите достигнути ниво зарада у јавним предузећима и стандард запослених, али воље за дијалогом није било. До закључења овог броја нисмо добили информацију када ће бити усвојен буџет државе и буџети јавних предузећа, тако да још увек нисмо знали како ће се кретати наше зараде и јесу ли прихваћени наши захтеви. КСС ће на свом председништву размотрити даље кораке а Штрајкачки одбор нашег синдиката ће донети одлуке у зависности од постигнутог договора. Информације о томе добићете преко нашег билтена и интернет презентације.

ВЛАДА ОДЛУЧИЛА ДА СМАЊИ АСТРОНОМСКЕ ПЛАТЕ У УПРАВНИМ ОДБОРИМА

За похвалу

Председници и чланови управних одбора јавних предузећа будуће би требало да примају плату у висини месечне просечне зараде у држави, одлучила је Влада Србије на недавно одржаној седници. Досадашње накнаде од неколико стотина хиљада динара нису друштвено прихватљиве, наводи се у саопштењу владе и појашњава да је одлука у форми препоруке, али и упозорава да ће сви који се тога не буду придржавали сносити последице.

Економисти се слажу да се оваквим мерама не може много уштедети, јер су губици јавних предузећа због непрофесионалног пословања много већи. Права ствар би, према

њиховом мишљењу била да је влада, када је недавно расписала конкурс за директоре јавних предузећа, њих изабрала по стручној, а не по партијској линији. У многим фирмама примања чланова управних одбора су астрономска, иако се дешава да имају и само један састанак месечно, док, на пример, председник Републике прима знатно мању плату. Рекордна примања су била у Агенцији за контролу летења, где је председник инкасирао 466.000 динара месечно, а његов заменик добијао десетак хиљада мање. У „Србијагасу“ је председник УО добијао 279.000, у Пошти Србије 230.000, у Телекому 200.000, у Железници 104.000 динара.

Однос у зарадама чланова Управног одбора и просечне плате у ПТТ, која износи 34.000 динара, износила је 6:1. члан Управног одбора из редова нашег синдиката половину надокнада коју прима уплаћује на синдикални рачун и слаже се сачињеницом да су та примања била превелика у односу на зараде запослених.

Без обзира да ли је одлука Владе Србије популистичка, како неки кажу, или није, поздрављамо је и надамо се да се на томе неће стати. Овако безобразне разлике у зарадама и то у јавном сектору, сигурно нису доприносиле изградњи друштва социјалне правде и једнакости.

РАЗГОВОРИ ДЕЛЕГАЦИЈЕ СИНДИКАТА ПТТ СРБИЈЕ СА РЕСОРНОМ МИНИСТАРКОМ

Скренута пажња на проблеме

Делегација Синдиката ПТТ Србије 21. новембра коначно је имала прилику да упозна нашу ресорну министарку **Јасну Матић** и њен тим са неким од горућих проблема са којима се већ дуже време сусрећемо. На овом изузетно важном састанку, коме је присуствовао председник Синдиката ПТТ Србије **Александар Павловић** и комплетан Извршни одбор, разговарало се о дефинисању односа државе према свом јавном оператеру – Јавном предузећу ПТТ саобраћаја „Србија“, јер већ дуже време осећамо небригу и незаинтересованост оснивача за рад и стање у Пошти.

Министарки и њеном тиму изнели смо конкретне примедбе на Предлог измена и допуна Закона о поштанским услугама и захтевали да се овај законски предлог коригује у делу који смо препознали и оценили као штетан по наш систем. То се, пре свега, односи на хитно формирање Агенције за поштанске услуге која би Пошту заштитила од нелојалне конкуренције и у чијој би надлежности било дефинисање лимита резервисане поштанске услуге по маси и цени.

У вези са проблемом око издавања доплатне поштанске марке, која поскупљује наше услуге и чини нас неконкурентнима на тржишту (јер само Пошта Србије има обавезу наплате ове марке), наш захтев је уважен и постигнут је договор се примени пракса која је установљена код поштанских оператера у Европској унији – да се доплатна марка може издавати једном годишње и то у кратком временском периоду. Добили смо чврста уверавања од стране министарке да ће интервенисати када следећи пут Влада Србије буде доносила одлуку о увођењу доплатне марке.

У вези са радом инспекције која контролише рад на тржишту услу-

Разговори у Влади: Почетак дијалога о односу државе према ЈП ПТТ саобраћаја „Србија“

га које ми обављамо, скренута је пажња на чињеницу да она контролише искључиво рад Поште Србије и тиме омогућава осталим учесницима на тржишту услуга да крше прописе и на тај начин остварују добит. Министарки само изнели податак да се само са Београдске аутобуске станице аутобусима годишње превезе преко четири милиона пакета, док цео систем ПТТ-а у истом периоду преради мање од милион пакета.

Такође, Јасну Матић смо упознали и са чињеницом да конкуренција која на то нема право обавља део резервисаних услуга које држава гарантује Пошти Србије и тиме директно утиче на наше приходе. Од министарке смо добили чврста уверавања да ће инспекција започети са контролом свих учесника који се баве поштанским услугама на нашем тржишту.

Од Јасне Матић затражили смо подршку и за наше захтеве за повећање зарада, побољшање услова рада и стимулативни одлазак из Предузећа и министарка је истакла да има разумевање за тежак финан-

сијски положај наших запослених, али да та питања морамо решити у договору са Министарством финансија, које је једино надлежно по питању зарада у јавном сектору.

Општи утисак који је делегација нашег синдиката стекла је да је ово био користан и конструктиван разговор, али и да је то само почетак дијалога који за циљ мора имати решавање нагомиланих проблема у Пошти.

Ми у међувремену настављамо са активностима које би требало да резултирају договором о расту плата и исплати „бесповратне позајмице“. Договорени су разговори са надлежнима у Министарству финансија и сигурно је да нећемо одустати од наших захтева, јер све нас ипак највише интересује зарада. До одласка овог броја „Поштара“ у штампу нисмо добили дефинитиван одговор на наше захтеве везане за повећање зарада и једнократну исплату, па ћемо вас о томе извештати преко билтена и интернет презентације нашег синдиката.

АЛЕКСАНДАР ПАВЛОВИЋ, ПРЕДСЕДНИК СИНДИКАТА ПТТ СРБИЈЕ,
О СТАЊУ У ПОШТИ

Ово је борба за голи опстанак!

Ближи се крај године, Предузеће протеклих месеци није остварило добар пословни резултат, па је то била прилика да председник Синдиката ПТТ Србије **Александар Павловић** за „Поштар“ одговори на питања о најактуелнијим проблемима у Пошти и о могућностима поправљања све тежег материјалног положаја запослених.

Недавно је на седници Ујравног одбора Поште Србије усвојена Стратегија Предузећа за период од 2008. до 2010. године. Да ли ће она донећи нешто добро запосленима у ПТТ-у?

С обзиром да планови пословања проистичу из стратегије и наравно, треба да буду „наслоњени“ на њу, то се рефлектује и на њих. Ми смо на предлог ове стратегије дали одређене примедбе. Уочили смо и једну нелогичност – да се средњорочни план од 2008. до 2010. године усваја у новембру 2008. Дакле, планира се нешто што није одрађено за претходних 11 месеци. Могу да прихватим да је то формалност, односно јасно ми је да је то потребно због континуитета, јер имали смо Стратегију за период 2005-2007. године и нова мора да се усвоји да би из ње проистекао план за следећу годину. Ја већ имам информације да се ради план 2009-2011. који ће бити прави стратешки план и који ће битно изменити неке ствари. Имам обећање да ће синдикати бити укључени у израду тог новог стратешког плана и свакако ћемо покушати да утичемо да он допринесе и побољшању материјалног положаја наших запослених.

Пословни резултати Предузећа у првих девет месеци ове године су алармантни. Да ли је Синдикат предузео неке конкретне акције њим њоводом?

Сматрамо да је стање у Предузећу алармантно и да морамо да делујемо што пре, јер без јединственог циља да нађемо начин како да се из

Александар Павловић: Спремни смо на штрајкачке активности

те ситуације изађе, нећемо ништа успети да урадимо. Имали смо седницу Извршног, а затим и Главног одбора и донели смо одлуку да, због озбиљности ситуације, будемо спремни на штрајкачке активности, а то подразумева дизање на виши ниво синдикалног деловања. Морамо да будемо спремни јер се ствари дешавају ад хок и не бисмо желели да останемо ускраћени за разговор са ресорним министром и министром финансија, а у овој земљи ако наступиш као штрајкачки одборлакше ти се отварају нека врата.

Збој свейске економске кризе највероватније ће бити одложена продаја Телекома Србије. Како ће се то огразити на њословање ПТТ-а?

Мислимо да је ово преломна година и можемо чак да будемо цинични или малициозни, али „хвала светској економској глобалној кризи што се десила и успорила продају и приватизацију Телекома“, јер бисмо већ ове године били у проблему: остали бисмо без доброг дела власничког удела, дивиденди, а самим тим и без потенцијалног прихода који нас је у пословном

результату и одржавао. Значи, сматрамо да држава ту треба да се одреди, да Пошту, приликом продаје Телекома, на неки начин обезбеди кроз стратешке капацитете или нешто слично. Ово све је на први поглед слично са 1997. годином када смо се делили са Телекомом и онда је било обезбеђено неких сто милиона марака да би се аутоматизовала Пошта, али те паре никада нису дошле у ПТТ, никада од њих ни један динар није уложен у Предузеће. Кроз нове пројекте, кроз E-government, претендујемо да будемо прва информатичка кућа, а конфигурација информатичког система није на том нивоу да може да све то испрати. Држава мора да регулије. Имамо потребу да скренемо пажњу на озбиљност ситуације и да, заједно са пословодством, нађемо прави начин како да се она превазиђе. Првенствено заступамо ставове запослених који су и уплашени за свој посао, који немају добре услове рада, који са овом платом коју инфлација из дана у дан обезвређује све теже живе. Када је реч о плати, вероватно ће у маси бити испоштовано оно што је планирано за ову годину, повећа-

ње од шест посто, али сви видимо да се то не примећује. Мислим да је стање крајње алармантно и да свако према својој одговорности и обавезама треба на свим нивоима да стане у заштиту система. Ово није борба за неке нове послове, ово је борба за голи опстанак!

У последње време све више се чује и шеза о вишку запослених у Пошти. Има ли у њој истине и да ли ће Синдикат сјати у заштити запослених који евентуално буду проглашени за технолошки вишак?

Не треба говорити о вишку запослених као о правом вишку, већ само да за овај и оволики приход који остварујемо из основне делатности нас има много. Ми смо, да не будем погрешно схваћен, можда и криви и заслужни што се до сада то питање није поставило, али смо желели да на неки хумани начин ситуацију са бројем радника растеретимо кроз три добровољна стимулативна одласка, која међутим нису дала жељене резултате јер се циљана група на коју смо били усмерени није одазвала. Одазвали су се неки други људи, па је морало да дође до пријема нових радника, а они који су отишли оставили су мали фонд средстава од својих плата, тако да се то мање-више није одразило на раст зарада онако како смо очекивали. Сматрамо да, пошто из текућег прилива новца нема, треба да затражимо од државе да нам одобри средства за још један, можда и последњи стимулативни одлазак, у коме би синдикати мало више учествовали у креирању критеријума и где би заједничким снагама са пословодством покушали да препознамо тај потенцијални баласт. Позив треба да буде отворен, да се на њега јаве сви који би из одређених разлога хтели да напусте Предузеће, а касније би се потрудили да јасним критеријумима то издефинишемо, јер нам није циљ да нам оду људи у пуној снази, који раде у технологији, већ административни део фирме и то они који нису спремни да сутра због евентуалних потреба посла „сићу“ у технологију. Ми мора-

мо прво да ангажујемо све интерне ресурсе кроз неке интерне конкурсе, да људи схвате да продуктивни део који доноси паре и од чега живимо јесте технологија, да су дирекције логистичка подршка свему томе и да се тако понашамо. Код нас су се мало побркали лончићи, јер су дирекције центар свега и све се решава у Београду, а на терен стижу често недоречена или недовољно обрађена решења која не дају резултате. Са друге стране, менаџери на терену су лишени сваке креативности у смислу овлашћења, а самим тим и одговорности. Можда то некеме одговара, али има доста инвентивних људи који тај статус не могу да прихвате.

Да ли је онда решење у децентрализацији компаније?

Наша крајња идеја је радна јединица – профитни центар. Потенцијалним комитентима треба ићи на ноге и нудити им комплетну палету услуга, али и у самој компанији, па и у деловима предузећа где се то креира има људи који не знају шта све може да пружи Пошта – од ЦЕПП-а и виртуелних секретарица, до свега онога што ће моћи да се одради на шалтерима. Овакав систем јавних набавки нас као потенцијалну информатичку кућу број један лимитира – ако рачунар добијете две године после првог тражења, у моменту испоруке добијате већ застарелу конфигурацију. На све је додатни проблем и то што Закон о пошти не „живи“. Конкуренција се размахала и имамо ситуацију да (а то је и у Стратегији наведено) на тржишту већ ради двадесетак фирми. Значи, држава је у једном моменту укинула монопол Пошти, а није је заштитила од нелојалне конкуренције која држи високопрофитне послове. Недавно смо доживели и то да се појавила једна забрињавајућа допуна Закона о поштанским услугама које је прошла владу и ушла у скупштинску процедуру, а да се млако реговало. Ми смо дописом ресорној министарки и Управном одбору ПТТ-а скренули пажњу на то и после тога је уследио састанак

менаџмента са представницима Министарства за телекомуникације и информатичко друштво и дато је обећање да ће амандманима да се поправе неке ствари, а Предлог закона је повучен из хитне и стављен у редовну скупштинску процедуру.

О чему је било речи у њом сјорном Предлоју закона?

Указали смо на три ствари које су битне, пре свега на то да се резервисана услуга „скида“ са 350 на 100 грама, а да нас при томе на то нико не приморава. Постоје државе које су и тих сто грама укинуле, либерализовале су потпуно тржиште и нису се усрећиле с тим, али су довољно економски јаке да могу да размишљају о томе. Постоје неке државе које су „сишле“ на 100 грама, попут немачке поште, највеће светске поште, која је некако у исто време отпустила 11.000 запослених. Да ли је то директна веза или просто коинциденција не знам, али то је чињеница. Нас још нико не приморава на то и зашто би ми сада били већи католици од папе. Друга ствар је да имамо ситуацију да се у том Предлогу закона, значи као законско решење, одређује да Агенција неће постојати, већ да ће њене послове као независног регулаторног тела радити ресорно министарство. И трећа ствар је да се предвиђа да ће влада својим актом донети одлуку да ће се издвојити јавни оператер који ће се бавити универзалном услугом, а остали ће бити у холдингу, што отвара могућност за евентални вишак запослених. Оваквим начином рада ми немамо увид у планове владе и не можемо да прихватимо да нас ставе пред свршени чин. Као синдикату, првенствено нам је значајна заштита запослених, а вероватно има још замки.

Каква је била реакција ресорној министарској на синдикалне захтеве?

Колико знамо, министарка Јасна Матић је уважила наше аргументе и кроз амандмане ће бранити ово што смо и навели као проблем. Дакле, можемо да будемо срећни и поносни што смо реаговали пре свих и што

смо први дошли до те информације, али у исто време сматрамо да је она требало нама да буде предочена, а не да ми радимо посао менаџмента. Нисам претерано срећан због тога што је синдикат дошао у ситуацију да се бави неким стварима које му по вокацији не припадају – оценама закона, бризи о економском и стратешком пословању фирме. Оно чиме ми превасходно треба да се бавимо су запослени, услови рада, материјални положај и статуси. Осећам се одговорним што сам у ситуацији да причам и о томе, али сматрам да има неко ко више од мене треба да води рачуна о тим питањима. Синдикат у јавном предузећу има већу одговорност него онај код приватника, јер сматрамо да смо, ако смо већ дали свој скромни допринос у очувању ове компаније, индиректно очували и део државе и да је то у интересу свих грађана Србије.

Докле се сѝишло са акѝивносѝима Конфедерације?

Од првог дана смо имали опструкције друге две велике синдикалне централе. С обзиром да је по садашњем закону висок цензус за репрезентативност, хтели смо да укажемо да је репрезентативност Савеза самосталних синдиката Србије крајње проблематична, јер се можда цео наш синдикат још налази на њиховом списку. Основни постулат синдикалне организова-

ности је синдикална чланарина и не могу да схватим да им људи не раде, не примају плату, а и даље су наводно чланови СССС. Ми смо хтели да истакнемо да за ову државу није битније да задржи ту форму кроз број чланова, можда неактивних можда не више живих, од неких осамдесетак хиљада људи који раде у јавном сектору, у фирмама које још нешто значе. На жалост, нисмо наишли на разумевање. Хтели смо да уђемо у Социјално-економски савет, да их питамо шта значи овакав Општи колективни уговор, чије допуне се потписују ових дана. Према неким нашим калкулацијама, само за буџетске кориснике (правосуђе, просвета, државна бирократија) требало би 21 милијарда месечно у буџету више да се испоштује исплата топлог obroка и регрес по новом ОКУ. То ова држава не може. Ми, иначе, немамо пара ни за ове плате. Значи, неозбиљно је говорити о таквој ствари. Постављам питање и да ли је то прави социјални дијалог у коме нису заступљени запослени у Пошти, Телекому, делу НИС-а, Независном синдикату полиције, у Синдикату медицинских сестара и техничара, оних који раде и који примају плату и на које се ова транзиција и ова глобализација највише односи. Нама не треба трипартитни већ директан дијалог, између Владе

Србије и синдиката који представљају јавна предузећа.

А сарагња Конфедерације са АСНС?

Са АСНС имамо „брак из интереса“ са чврстим уговором, да постигнемо ту критичну масу да бисмо дошли у ситуацију да кажемо шта мислимо. Доказ да постоји снага и аргументација у Конфедерацији је Закон о бесплатним акцијама, јер смо ми изнели тај посао, оценили га ви као добар или лош. Не осећам никакву одговорност за калкулације око исплате хиљаду евра за бесплатне акције за грађане, наш интерес је био да заштитимо наше запослене. Убацили смо у Закон бивше запослене и пензионере, јер то није било предвиђено и то сматрам нашим највећим успехом. Вредност акција које ће бити подељене могу у будућности да расту, али није моменат да се излази на берзу због тренутне економске ситуације. Иначе, ми смо се прво обратити УГС-у и Већу самосталних синдиката, нудећи им исту сарадњу, али као и много пута до сада нисмо добили никакав одговор, јер очигледно је да за њих и не постоји иако је пре три године потписан споразум три централе, који никада није заживео. У току је конципирање синергетског деловања наше две асоцијације и ова коалиција је важна у нашем настојању да се обезбеди потребна маса чланства за статус репрезентативне централе.

ПОД ИЗГОВОРМ СВЕТСКЕ ЕКОНОМСКЕ КРИЗЕ ОТПУШТАЈУ СЕ РАДНИЦИ ПО СРБИЈИ

Масовна отпуштања

Под изговором да су на удару светске економске кризе, директори и власници предузећа у Србији започели су масовна отпуштања радника. Синдикати у тим фирмама, у зависности од јачине и организованости, са мање или више успеха покушавају да се супротставе том тренду.

Још једном се показало да, без обзира на бремене из прошлости и неретко незадовољство радника свим па и радом синдиката, у случајевима када дође до озбиљних проблема као што су проглашење технолошког вишка, раднике нема ко да заштити осим синдиката.

Битно је да запослени схвате синдикат као своје удружење као и да активно учествују у његовом раду

јер живимо у време када нема радничких савета или већа, већ је синдикално организовање једина спона и начин заштите интереса радника пред послодавцем.

У нашем Предузећу још увек нема озбиљнијих претњи вишком запослених и технолошким вишковима, али се та тема, под плаштом реструктурирања, већ дуже време помиње што је први знак да се о томе негде размишља. Захваљујући добром Колективном уговору у доброј мери смо обезбеђени по овом питању, али смо и довољно искусни и одговорни да пратимо ситуацију и да реагујемо на све изазове које доноси будуће време. За сада смо поштеђени стреса који са собом носи губитак радног места а потрудићемо се да тако и остане.

БЛАГОВРЕМЕНО РЕАГОВАЊЕ

Предлог закона штетан за Пошту

Не мало смо били изненађени информацијом да је Влада Републике Србије усвојила Предлог закона о изменама и допунама Закона о поштанским услугама и проследила га Народној скупштини Републике Србије. Треба имати на уму да би следећи и последњи корак било усвајање тог Предлога у Скупштини Србије, што би дефинитивно донело велике проблеме нашем предузећу.

Постоји неколико разлога за јавно изражавање ставова нашег синдиката око поменутог Предлога закона. Пре свега,

За кога ради Министарство?

„Обавеза државе је да јавном поштанском оператору наметне обавезу обезбеђења прихватљиве доступности поштанске мреже за универзални сервис (дакле и у руралним подручјима), док ће приватни поштански оператори са својим мрежама доступност подићи на виши ниво.“

И ово је једно од појашњења које смо добили из ресорног министарства, али нам само није јасно за кога раде људи у том министарству!?

сматрамо да нисмо на прави начин били укључени у јавну расправу у току припреме овог важног посла, јер је чињеница да озбиљног дијалога практично није ни било. А да га је било имали бисмо шта да кажемо и предложимо, јер директно радимо у делатности коју Закон регулише и познајемо стање у нашем Предузећу, али и на тржишту поштанских услуга.

Веома је битно указати на неколико чињеница, које потенцијално могу дати негативне ефекте по даљу судбину наше компаније и запосле-

Предлој закона предвиђа постојећу нову организацију ПТТ-а

них, без жеље да отварамо разна технолошка питања, иако би се и ту имало шта рећи.

Највише нас забрињава члан 31. у коме је реч о спуштању лимита по маси и цени (а да нас нико на то не приморава), јер наше Предузеће није спремно за отворену тржишну утакмицу. Свакако да за ту неспремност део кривице сноси и пословодство Јавног предузећа ПТТ саобраћаја „Србија“, а не мањи део кривице је и на ресорном Министарству за телекомуникације и информатичко друштво, које је одговорно за селективну примену Закона о поштанским услугама. Наиме, важећи Закон је донет пре више од три године, а да предвиђена Агенција за поштанске услуге још ни-

је заживела! Више је него очигледно да надлежни нису свој посао радили како треба, а последице треба да сносе – запослени.

Уместо поштовања Закона, предлаже се да функцију једног независног регулаторног тела преузме ресорно министарство, што представља корак уназад за наше друштво које тежи демократизацији, али зато поменутом министарству даје велику моћ и овлашћења. То је, без сумње, био мотив да се предложи овакво реше-

ње, јер су искуства са Агенцијом за телекомуникације по државу крајње негативне. Треба се одрећи дела моћи и контроле, а то људима из ресорног министарства изгледа тешко пада. Власт је, очигледно, слађа од свега.

Из анализе ефеката предложеног текста закона сазнајемо да, због нужне рационализације код јавног поштанског оператора (то смо ми), може доћи до смањења запослености. У духу закона је и увођење конкуренције, обарање цена (Пошта Србије је и са овим ценама на ивици рентабилности) и обавеза да само јавни поштански оператор обезбеђује доступност поштанске мреже на руралним подручјима где су трошкови доставе највећи!?

Веровали или не

Тешко је поверовати да је спровођење процедуре за усвајање измена и допуна једног закона лакше решење од једноставног избора Савета Агенције. Веровали или не, управо је то појашњење разлога ресорног министарства за предлагање измена и допуна постојећег закона, а то објашњење гласи:

„Републичка Агенција за поштанске услуге основана је чланом 65. Закона, као независно регулаторно тело. Агенција, којој је овим

законом између осталих послова поверено и доношење подзаконских аката, није почела са радом јер није изабран Савет Агенције. Непостојање подзаконских аката, као инструмената за извршење овог закона, довело је до правног вакуума и појаве великог броја поштанских оператора који неовлашћено обављају поштанске услуге.

Из наведених разлога неопходно је приступити изменама и допунама закона.“

Предвиђено смањење запослености

„Предвиђа се повећање запослености у сектору поштанских услуга, због повећања броја поштанских оператора и развоја тржишта. Код јавног поштанског оператора извршиће се потребна рационализација која може проузроковати смањење запослености, али се то питање може решити природним одливом и евентуалним преливањем запослених.“

Тако каже предлагач законских измена, а ми кажемо да се о вишку радника не може разговарати на овакав начин. Запослени имају своје представнике који морају бити уважени и укључени у процес од самог почетка, ако се задире у основна радничка права.

Велику непознаницу представља и члан 107., односно обавеза доношења акта Владе Републике Србије о оснивању јавног поштанског оператора. Тај акт ће многа питања око судбине и статуса запослених у ЈП ПТТ саобраћаја „Србија“ решити на нов начин – нама непознат. При том се мисли на организовање нашег Предузећа, однос према зависним предузећима, органе управе и овлашћења пословодства, обавезе предузећа у случају штрајка, проглашења ванредног стања итд.

Нисмо сигурни да би се Предлог закона могао поправити амандманима, па сматрамо да га треба повући из процедуре, како би дошло до уређења неких битних питања на квалитетно нов начин. Упутили смо наш предлог и захтеве на адресе свих релевантних чинилаца у држави, те очекујемо разумевање надлежних и хитан одговор. Животно смо заинтересовани за решења која су предложена у овом законском предлогу, јер ће од њих и буквално зависити судбина свих запослених у Пошти Србије.

Према последњим информацијама са којима располажемо, наша иницијатива је успела и верујемо да ће текст законског предлога који буде усвојен у Скупштини Србије бити далеко квалитетнији од верзије која је првобитно понуђена.

СИНДИКАТ ПТТ СРБИЈЕ ПРЕДЛАЖЕ ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИЈУ ПРЕДУЗЕЋА

Услов опстанка – суштинске промене!

Промене, кључна реч за све нас који смо савременици ових транзиционих времена, која често са собом носи проблеме и отпоре и то углавном из страха од губитка стеченог нивоа привилегија или права. Децентрализација Поште Србије ће се неминовно десити, јер је то природан процес, а пословодство и моћна бирократија ће морати да се одрекну дела власти ради напретка и опстанка Предузећа.

Разматрајући пословање Јавног предузећа ПТТ саобраћаја „Србија“, дошли смо до податка да смо по пословном приходу за првих осам месеци ове године били у минусу и то за близу 400 милиона динара, што значи да смо, у том периоду, више трошили него зарађивали.

Трагајући за разлозима и решењима, иако то није наш посао, Синдикат ПТТ Србије је дошао до закључка да је једна од великих кочница развоју и напретку наше компаније централизовано управљање и одлучивање. После детаљних анализа и сагледавања чињеница, али и искустава поштанских управа из окружења, одлучили смо да заузмемо јасан став и предложимо генералном директору модел децентрализације Поште Србије.

Према нашем мишљењу, преношење овлашћења (али и одговорности) на директоре радних јединица један је од кључних момената који би требало да из корена промени пословање. Сматрамо да су директори радних јединица менаџери који треба да доносе посао, преговарају са компанијама и установама на терену и обезбеде додатне приходе, а за тако нешто потребна су им шира овлашћења. Конкретно, према нашем предлогу, радне јединице би самостално водиле кадровску политику, одлучивале о

унутрашњој организацији, расподелу зарада, плану инвестиција, затим би самостално управљале расходицама, али и делимично одлучивале о ценовној политици (ту првенствено мислимо на комерцијалне попусте).

Пословодство би се бавило глобалном политиком, технолошком унификацијом, односима са оснивачем, али и другим поштанским управама. Стратешко планирање би такође

Централизовано управљање кочи развој Пошће

био задатак пословодства, као и инвестиције од општег значаја, али и контрола технолошких процеса.

Ово је, наравно, само платформа на којој треба радити, а очекујемо и активно учешће свих релевантних чинилаца у Предузећу како би коначно решење и модел децентрализације био што бољи и успешнији. Ми у Синдикату ПТТ Србије чврсто стојимо иза овог предлога и одлуке да се децентрализација коначно спроведе и поред великих отпора са којима смо већ суочени.

ОДБОР ЗА БЕЗБЕДНОСТ И ЗДРАВЉЕ НА РАДУ

Испостављени конкретни захтеви

Већ смо писали о томе да је и у нашем Предузећу започео са радом Одбор за безбедност и здравље на раду и да се од активности тог одбора очекује много. Јер, заиста је пуно проблема везаних за безбедност и услове рада па су самим тим и очекивања велика. Одбор броји седам чланова, од којих су троје из струке, док четири члана дају два репрезентативна синдиката. Председник Одбора је **Рајко Ковачевић**, члан Главног одбора Синдиката ПТТ Србије.

На почетку рада прве седнице Одбора донет је пословник о раду и план рада, након чега се кренуло са анализом конкретних питања. Упућени су захтеви директорима радних јединица да се формирају пододбори, као и да синдикални ак-

тивисти на терену узму активно учешће у њиховом раду.

Због учесталих пљачки наших објеката, теми безбедности је посећена посебна пажња. Поред

ГПЦ: Црна тачка по питању безбедности и здравља на раду

мера техничког обезбеђења, предложено је да се уведу и мере и правила по којима би се спроводио антистрес програм. Чињеница је

су наши запослени у случајевима оружаних напада изложени изузетном ризику и стресу који оставља озбиљне последице по здравље, па се по том питању очекују конкретне мере и помоћ од стране послодавца.

Покренуто је и питање обезбеђивања санитарних чворова у оних поштама где чворови недостају. Јер, заиста је срамота да више од 300 јединица ПТТ мреже нема основних услова за одржавање хигијене, што услове рада у њима чини неадекватним. Овај проблем је привукао пажњу и средстава јавног информисања, што је резултирало добија-

њем средстава из претприступних фондова Европске уније у висини од 1,5 милиона евра. Та средства ће се наменски користити за побољшање санитарних услова у нашим објектима.

Поред већ покренуте синдикалне иницијативе и сам Одбор је започео активности које би требало да резултирају добијањем бенифицираног радног стажа за поједина радна места у нашем предузећу. Организована су и стручна предавања и ангажовани сарадници који би на најбољи начин потпомогли ову иницијативу.

Још један конкретан проблем је дошао са терена и узет у процедуру – ради се о нашим колегама који користе мопеде и имају неадекватне заштитне кациге које углавном не користе. Захтев Одбора је да се приликом следеће набавке уваже захтеви достављача и купе адекватне кациге (полуотворене), које омогућавају комуникацију са корисницима без самог скидања кациге.

Ово је само део активности Одбора за безбедност и здравље на раду. Очекује се да пристигне још захтева са терена и изношење конкретних проблема.

КОНФЕДЕРАЦИЈА СВЕ БЛИЖА ЦЕНЗУСУ ЗА УЛАЗАК
У СОЦИЈАЛНО-ЕКОНОМСКИ САВЕТ

Наша снага је у заједништву

Вођењем доследне синдикалне политике у заштити интереса пре свега својих чланова и осталих запослених у Србији, Конфедерација слободних синдиката, као нова синдикална снага, све више привлачи синдикате да јој приступе.

После вишегодишње успешне сарадње и заједничких активности, Конфедерацији слободних синдиката је приступио републички Синдикат запослених у социјалној заштити Републике Србије. Приступањем овог синдиката КСС-у, истовремено је формирана нова, шеста репрезентативна грана на нивоу Републике – Грана запослених у социјалној заштити. Синдикат запослених у социјалној заштити основан је 2001. године и има преко 7.500 својих чланова широм Србије.

Одлуке о приступању Конфедерацији донели су и Независни синдикат машиновођа Србије (са преко 2.000 чланова) и Синдикална организација комерцијалних и економско-правних радника ЈАТ-а, са више од 500 чланова синдиката. На овај начин су створени услови да Конфедерација ускоро добије још нових чланица из ЈП „Железнице Србије“ и ЈАТ-а и ускоро формира и посебну Грану саобраћаја.

Очекујемо да и остали синдикати из јавног сектора, са којима настављамо сарадњу и заједничке акције, ускоро донесу одлуке на својим највишим органима да се прикључе нашој великој и снажној синдикалној породици.

Наша снага је у заједништву и солидарности!

АКТИВНОСТИ КОНФЕДЕРАЦИЈЕ СЛОБОДНИХ СИНДИКАТА

Удруживањем до социјалне правде

У Београду је почетком октобра одржан први састанак представника највиших органа Асоцијације слободних и независних синдиката и Конфедерације слободних синдиката, две синдикалне централе на републичком нивоу које заједно имају преко 300.000 чланова. Састанку су присуствовали и представници Полицијског синдиката Србије.

Састанак је одржан због заједничке жеље да се крене са акцијама око успостављања правог социјалног дијалога између релевантних синдиката с једне и власника капитала, односно државе, са друге стране, јер је положај све већег броја радника у Србији сваким даном све тежи, а њихове породице живе на ивици егзистенције и сиромаштва.

Незадовољни односом нове владе и такозваних „репрезентативних“ син-

диката према тешким последицама транзиције са којима се суочава радничка класа у Србији, ове две синдикалне централе су одлучиле да покрену раднике на борбу за одбрану свог достојанства.

Обе синдикалне централе су се сложиле око следећих активности:

– Заједничко наступање у свим будућим акцијама према Влади Србије, јер први и најважнији корак јесте удруживање свих синдиката који нису под утицајем власти, политике и других интересних групација које их злоупотребљавају за своје личне интересе.

– Хитно покретање заједничких активности на изменама Закона о раду, као и других закона и аката којима се слабе позиције синдиката и тиме директно угрожавају интереси радника у Србији. Постојећом законском ре-

гулативом се штити постојеће стање, као и позиција коју имају такозвани „репрезентативни“ синдикати и Унија која окупља два одсто послодаваца, а све у циљу спровођења једне политике која искључиво штити интересе власника капитала.

– Постављање Социјално-економског савета на позицију активног учесника у доношењу закона, што је пракса за већину земаља Европске уније, укључивањем свих релевантних представника синдиката и власника капитала.

– Омогућавање да цена радне снаге у Србији буде примерена уложеном раду и не буде испод оног нивоа која нас води у сиромаштво.

АСНС и КСС позивају све синдикате који у овоме препознају интерес својих чланова да нам се придруже.

ЗАМРЗАВАЊЕ ЗАРАДА ВОДИ У ЊИХОВ РЕАЛАН ПАД И СОЦИЈАЛНЕ НЕМИРЕ

Недопустиво и неприхватљиво!

Најављено замрзавање зарада за посленима у јавном сектору и великим државним системима од стране представника Владе Србије је недопустиво и неприхватљиво за Конфедерацију слободних синдиката и друге синдикате из ове групације.

Сва медијска кампања која се у последња два месеца води од стране владе, преко проширивања дејства Општег колективног уговора и најаве смањивања енормних додатних примања и апанажа појединим државним и партијским функционерима, па до повећања пензија од 10 одсто, има за циљ да скрене пажњу шире јавности и грађана са радикалних мера које се припремају и које ће се спровести у економско-монетарној политици Владе за 2009. годину и бити уграђене у Буџет за 2009. годину.

Ове мере ће бити много теже и болније за све „обичне“ грађане, а посебно за запослене у Србији, где се очекује да због светске економске

кризе, или под њеним изговором, порасте број оних који ће остати без посла. Додатни талас отпуштања ће погодити раднике због истека рока за приватизацију друштвених предузећа и законом предвиђене приватизације кроз стечај, али и због завршетка реструктурирања у јавном сектору.

С друге стране, од 2000-те до данас, држава је разним уредбама и другим актима ограничавала фондове за зараде у јавном сектору и великим државним системима, из чијих прихода се иначе пуни 60 одсто Буџета Републике Србије, чиме је директно утицала на смањивање цене рада у овим делатностима и спроводила политику уравниловке. Истовремено је, као последица реструктурирања, за више десетина хиљада смањен број запослених у овим секторима, при чему се финансијски ефекти ових уштеда нису осетили на зарадама оних који су остали, а који сада морају да раде и више и дуже. Нажалост ни то

им се не плаћа јер се у великом броју случајева крше законске одредбе и ускраћују права из колективних уговора: не плаћа са прековремени рад, додаци и накнаде, дежурства...

Тражимо од Владе Републике Србије да се у предлогу Буџета за 2009. годину обезбеди средства за најмањи раст нето зарада, запослених у јавном сектору и великим државним системима, у висини планиране инфлације увећане за одређени проценат којим ће се обезбедити усклађивање са растом реалних трошкова живота и достигнутом стопом инфлације на крају године.

Такође тражимо од Владе да обезбеди механизме којима ће се спречити пад животног стандарда радника и других социјално угрожених категорија становништва у Србији.

Уколико се Влада Србије не одазове овим захтевима, синдикати јавног сектора и великих државних система ће позвати своје чланство и друге синдикате да бране своје интересе.

СЕКРЕТАР СИНДИКАТА ПТТ СРБИЈЕ БРАНКО КАЛАЈАНОВИЋ НА СЕДНИЦИ ИЗБОРНЕ
ЈЕДИНИЦЕ ЦЕНТРАЛНА СРБИЈА

Непримерено мирно у односу на стање у Предузећу

На основу информација које смо добили од председника Синдиката и нашег члана Управног одбора, ситуацију у нашем Предузећу можемо оценити најблаже речено као веома сложену. Али, оно што забрињава је да у тако сложеној ситуацији пословодство и репрезентативни синдикати, а вероватно и овај трећи синдикат, функционишу непримерено мирно у односу на стање какво је сада у ПТТ-у.

То је врло интересантно, да ли то значи да смо се помирили са судбином, мада ако би вам изнео свој лични став, мислим да се треба борити, и то док на рачуну ПТТ-а има пара. Ми смо у својим срединама окружени пропалим фирмама и знате ли кад су се синдикати тамо пробудили – онда кад више ничега није било! Послодавци су им говорили – узмите све што зарадите и, наравно, било је касно за акцију.

Чули смо податак да на нашем рачуну „лежи“ 3,2 милијарде динара и на основу тога смо ми изузетно ликвидна и успешна фирма, чак и испред Телекома. Мислим да нисмо закаснили, али сматрам да је ово последњи моменат за акцију, јер новембар и децембар су кључни за израду и усвајање Бизнис плана.

Заказана је седница Главног одбора 30. октобра у Нишу и то да морамо имати стратегију нашег деловања, јер, како Александар Павловић рече, синдикална „зимница“ се прави у овом периоду. Из искуства знамо да је синдикалне захтеве за повећање зараде, 13-ту плату, увећање масе за празничне дане и слично, боље уградити у План у току његове израде, него касније тражити ребаланс тог плана.

Како у држави, тако и у нашем предузећу није заживео истински социјални дијалог и због тога предлагам да, у циљу реализације зах-

тева, приступимо штрајкачким активностима. То не би био никакав лудистички покрет који би имао за циљ ломове било које врсте, већ заједничка активност са свима који истински брину за судбину ПТТ-а, а тиме и за своју судбину. Такође

Бранко Калајановић

предлажем да Главни одбор овласти Извршни одбор да одговорно води штрајкачке активности и то хладне главе, без великих емоција, али са јаким аргументацијом према свим саговорницима и у Предузећу и у Влади Србије.

Овој седници присуствују синдикалци који знају шта ове одлуке значе – са вама сам се у последњих осам година дружио, али и штрајковао и протествовао испред Таковске. Када смо се одвајали од Телекома речено нам је да је од те продаје 100 милиона марака наменски опредељено за аутоматизацију Поште. Међутим, да будем вулгаран, добили смо „шипак“, нама нису дали ништа и сваки пут када су нам узимали део по део система нисмо добијали надокнаду за изгубљено, већ се то сводило на причу о магарцу и шаргарепи.

У прилог наведеном би прокоментарисао и отуђење ПТТ одмаралишта „Петко Миљевић“ у Бечићима. Сви знамо да су радници ПТТ-а учествовали у куповини земљишта (80 ари) и изградњи јединог одмаралишта (око 900 м²) које се налази на мору и то уз обалу на најлепшем делу Бечића. Међутим, Управни одбор Предузећа је, са једним гласом против (и то нашег представника у УО), донео одлуку о предлагању отуђења. Превара се огледа у следећем – у одлуци децидирано пише: „Средства добијена отуђењем предметне непокретности, усмериће се за стимулисање запослених за добровољни одлазак у пензију или из Предузећа, за реализацију пројекта самозапошљавања и инвестиције.“

Ради Вашег информисања да напоменем да су у јулу 2007. оба репрезентативна синдиката, у сарадњи са тадашњим генералним директором, од Управног одбора тражили поништај спроведеног поступка и стављања ван снаге Закључка Владе Србије. Зато предлагам да, у склопу штрајкачких активности, треба захтевати да се спроведе нови круг добровољног одласка из Предузећа, јер има великог интересовања, а да се наменски одобре средства у висини цене отуђеног ПТТ одмаралишта. (Новац од дивиденди Телекома лежи на нашем рачуну, а новац узет за продају ПТТ одмаралишта уплаћен је буџету Републике). Напомињем да су остала ПТТ одмаралишта која су била у функцији, под плаштом реструктурирања дата Агенцији за приватизацију као „мираз“ уз запослене у ПТТ Угоститељству. Као синдикалац, био бих срећан да су бар колеге из Угоститељства (ако већ нисмо ми) имали користи од продаје Зеленкаде, Сердаревог конака, Рујног, Млечног ресторана на Златибору и Сребрнца на Копаонику.

На основу свега наведеног, не могу да прихватим да држава није крива за судбину ПТТ-а. Имам утисак као да су нам ставили „лудачку кошуљу“ тако што су нам разним уредбама и Законом о јавним набавкама ојачали конкуренцију. Такође су одговорни и надлежни у ресорном министарству, који су својим чињењем или нечињењем радили у корист конкуренције, а на штету ПТТ-а – тобож да нам одузму монопол, али сва конкуренција је у градовима, а ми као јавни оператер морамо да радимо и на руралном подручју (Голија, Пештер, Вршка Чука итд).

Навешћу један пример – инспекција ресорног министарства контролише само ПТТ и притом користе наша возила и наше гориво, а волео бих да имам информацију када су зауставили аутобусе који превозе пакете или конкуренцију која обавља пријем, пренос и уручење по-

шиљака и испод 350 грама. Наша министарка, госпођа Јасна Матић, без консултација са пословодством (о синдикатима и да не причам) по хитном поступку у скупштинку процедуру убацује Предлог закона о изменама и допунама Закона о поштанским услугама, чије одредбе би значајно отежале положај ПТТ-а.

Узгред речено, претходна министарка Александра Смиљанић није нашла времена ни да нас прими како би је упознали са стањем у Пошти. Имам утисак да су појединци све учинили да упропасте овај систем и зато се не могу сложити са било којим саговорником који каже да држава није крива за стање у ПТТ-у, јер они постављају и Управни одбор Предузећа, као и генералног директора.

Ми смо за државу увек радили велике послове, и обављен посао евидентирања за бесплатне акције је оцењен високом оценом, стекли

смо значајне референце, а притом смо значајно раубовали шалтерску опрему јер смо одрадили много више трансакција него што је било предвиђено. Ми смо увек ту када требамо држави, а она је до сада увек нама била као маћеха – дугују нам потпуну аутоматизацију, а можда и део новца за реоткуп Телекома Италије, јер смо у једном периоду плаћали високе камате када се по штампи провлачило име министарке Марије Рашете. Долари који су „одмрзнути“ у Америци после санкција (око 37 милиона евра) дати су Италијанима.

На крају, на основу свега напред наведеног, тражим од вас да на Главном одбору подржите захтев за улазак у штрајкачке активности, како би својим аргументованим деловањем помогли да ПТТ постане и у пословном смислу успешна компанија, а да њени запослени могу да живе од свог рада.

КАКВЕ ЋЕ БИТИ ПОСЛЕДИЦЕ ЛОШЕГ СТАЊА У КОМЕ СЕ ПТТ НАЛАЗИ

Хоће ли бити одговорности на свим нивоима?!

Као синдикални представници, често смо у дилеми да ли да анализирамо стање, тражимо и предложимо решења, или да једноставно пренесемо захтеве запослених да се повећају зараде и побољшају услови рада и да нас ништа друго не интересује.

Ипак, ако знамо да се паре више не штампају по потреби и да све што добијемо кроз зараде морамо и да зарадимо, принуђени смо да правимо своје анализе, тражимо резерве и предложимо решење како повећати приходе и зараде.

На жалост, у том трагању само наилазимо на проблем за проблемом. Где год се „загребе“, ту нешто шкрипи и не функционише како би требало. Али, ако треба издвојити највеће проблеме, онда су то пре свега непостојање одговорности у самом врху предузећа, централизовано управљање и лош однос државе према нама.

Што се тиче одговорности, она постоји само у „бази“, односно, ако боље погледамо кажњавање, то питање се односи углавном на раднике у директној производњи. Уколико радник направи мањак, случајно или намерно погрешу и обављању свог посла, следи казна. Мањак се мора надокнадити, а чести су случајеви кажњавања кроз смањење одређеног процента зараде запосленог.

Са друге стране, број директора, дирекција и сектора у нашој фирми се тачно не зна, али се зна да за њих одговорност практично не постоји. Резултати пословања јасно говоре да нешто „дебело“ не ваља и да руководиоци који за свој посао примају лепе плате не раде како треба, али за свој нерад или незнање још нико није кажњен. Неће нам бити боље и Пошта не може напред на такав начин, мора се знати ред и то да се за добре резултате добија пла-

та, а за лоше казна и позивање на одговорност.

Додатне проблеме нам доноси и уплитање политике у управљање Предузећем. Крећемо се у циклусима од четири године (од избора до избора), па није било довољно времена да се остваре стратешки пројекти и планови.

Пошти су неопходни менаџери које ће за тај посао квалификовати знање и резултати из области којом се баве, а не политика. Сасвим је прихватљиво да политичке странке кандидују своје људе у Управни одбор и да држава на тај начин контролише рад јавног предузећа, али менаџмент мора бити састављен од стручних људи и једино мерило за њихов одлазак или останак морају бити резултати.

Одговорност на свим нивоима је принцип за који ћемо се борити, јер без њега Пошта нема будућност.

Први поштар и друге приче

Пише: Благоје Свркота

Ово је 151. број „Поштар“, што значи да је прошли био у знаку округлог, слављеничког датума. Но, пошто су се времена канда само за зеру трајно променила, славље је забрављено и тако остављено за 175. или 200. број. Мали, можда и намерни пропуст (O tempora, o mores)! Нема везе, главно је да смо као новина све читанији и да имамо одличну комбинацију са нашим БИЛТЕНОМ, који моментално бележи све битно за наш Синдикат и нашу Компанију (а потом хитно ИНТЕРНЕТОМ и факсом „лети“ у базу), и исто тако одличну комбинацију са, такође нашим, добро организованим и прилично ажурним САЈТОМ (www.sindikatsrbije.org.rs).

Била је Олимпијада у Пекингу, сва у знаку броја осам (8). Како је само перфектно организована, чинила се нестварном, ванземаљском. Наши освајачи су били солидни – ЧАВИЋ сребрни (да ли за длаку слабији или можда бољи од највећег свих времена – а зову га ФЕЛБС), ЋОКОВИЋ и ВАТЕРПОЛИСТИ бронзани. На Олимпијади је била и наша ПОШТА, са изложбом српских марки са олимпијском и другом тематиком. Генерални директор **Горан Ћирић** је био засут признањима, јер смо ми и у области филателије призната светска марка.

(И гле чуда, ако данас чуда више и постоје: На самдан отварања Олимпијаде започет је рат у Јужној Осетији. Забрављена је маслинова гранчица и свето правило да је за време Олимпијаде све подређено миру.)

У међувремену се десио и Фестивал у Гучи. Та мала варошица у близини Чачка и Ивањице постала је светска престоница трубе, трубача и карневалског зачина са свадбарским купусом из суседних Мрчајеваца, са прасићима и јагњићима, са пивом и другим благодарним носиоцима малигана и изазивачима дебелогла плеса, до изнемоглости, до усијања и исијавања. И на радост љубитеља Гуче (Патроварадински ЕФЗИТ са овим нема везе, сем што су им понеки многобројни гости исти), стиже тада фришак (чуј:

фришак) наслов у престижном листу ПОЛИТИКА и то на првој страни: „Ако остављате алкохол, оставите га у Гучи“. Људи, питају се људи, зар је и то могуће?!

Последњи дан јула означио је и крај „Акције за акције“. ПОШТА је, по децидној оцени учесника, била одлична. Више од пет милиона грађана Србије очекује да ће се овајдита од бесплатних акција, с тим да нико више не може да каже колико ће новца и деоница бити доступно, а кренуло се од 1000 евра по глави становника. Да би заштитили акционаре Телекома, синдикати су формирали Удружење акционара, које обухвата ПТТ, Телеком, Телус, Банку Поштанску штедионицу и пензионере из целог овог корпуса. Како каже председник Удружења **Мирослав Јоксимовић**: „Под слоганом „Заједно смо јачи“ основали смо наше Удружење као обавезу према радницима, јер нећемо дозволити да они доживе судбину запослених у „Беопетролу“, где су акције спале на само један проценат првобитне вредности. Нисмо више лаици и зато штитимо наше раднике да не доживе судбину колега из Хрватске и Словачке, где је отпуштено 5.500 односно 8.000 запослених“.

Наш синдикат је покренуо и иницијативу за утврђивање радних места у Јавном предузећу ПТТ саобраћаја „Србија“, којима би се стаж осигурања рачунао са увећаним трајањем. Свесни смо и да ће то бити борба са дужим трајањем, али одустајања не сме да буде. Рад на тешким и по здравље опасним радним местима не може бити ствар брзог заборавља.

Лепо је било 4. септембра, јер смо тада добили други део зараде из добити, а то је преосталих 40 посто од предвиђене масе новца. Није било тензија, очито су пословодство и синдикати препознали заједнички интерес. Само да су изједначили наш статус са запосленима у бившим „чедима“ добре старе ПОШТЕ, која се зову Телеком, Поштанска штедионица, Телус... Зашто ли је то тако?! – питају

се „наивци“ (не сликари) дуге и болне транзиције.

Предстоји нешто заиста изнимно и досад скоро недостижно, а то је изградња санитарних чворова за све поште које их досад нису имале. Наиме, службеници 350 (словима: тристапедесет) пошта у Србији више неће морати у комшилук кад их стисне нужда, јер је ПТТ-у из приступних фондова Европске уније (ЕУ) додељено 1,5 милиона евра за изградњу тоалета. И то је прва донација ЕУ додељена Пошти. Како духовито написа „Курир“ (ах, тај Курир), „службеници и службеници више неће морати да трче у кукурузе да би вршили нужду“. Одбор за безбедност и здравље на раду у ПТТ (води га истакнути члан ГО нашег Синдиката Рајко Ковачевић), направио је пројекат о реконструкцији санитарних чворова и конкурисао у приступним фондовима ЕУ. И замислите, добио је паре и то бесповратне. Јер, у Београду шест пошта нема WC, у Зајечару и Сремској Митровици по 27, у Зрењанину 20, у Чачку 11, у Јагодини 12, у Лесковцу девет, у Прокупљу шест... (Дугу небригу и мало срама решиће – европска донација. Као да ми за тако нешто нисмо имали пара од ослобођења до данас?! Додуше, по клозету и није тако мало. Сваки кошта у просеку по: 1.500.000,00 подељено са 350 једнако – 4.285,71 евро!)

Да се, ипак, на тренутак винемо у бели свет. То је било 10. септембра. Успешно је започео експеримент века у лабораторији ЦЕРН у Швајцарској. Све је било спремно за нови „велики прасак“. Могући резултати експеримента су: регистровање Хигсовог бозона; Божје честице; објашњење масе; објашњење настанка и развоја свемира; откривање природе тамне материје и антиматерије; нови налази о црним рупама које усисавају све око себе; проналазак паралелних универзума. И онда се десио следеће: Највећи акцелатор честица се покварио, а оправка ће трајати најмање до пролећа – јавио је ЦЕРН у трећој декади септембра. Нови „велики прасак“ се одла-

же до даљњег. Заиста, никад се не зна зашто је шта добро. Није ли један „велики прасак“ био сасвим довољан!

(Један други прасак, не баш мали, донео је „црни октобарски петак“ на светским берзама. Све се задрмало, и то мерено хиљадама милијарди долара. Последице „великог америчког кашља“ тек ће се видети. Земљина кула се ипак окреће – упркос извесној чињеници да Буш не одлази тек тако лако!).

Елем, средином септембра освојила је једна домаћа вест из „преговарачког континуитета“, јако интересантна за свет поштар. Наиме, преговори владајуће коалиције о расподели директорских места у јавним предузећима баш су потрајали и имали су интересантне интервале. И онда је лист Данас 13. септембра објавио: „На челу ПТТ остаје демократа Ћирић“, а НОВОСТИ то потврдиле 17. септембра са „грмечким“ насловом: „ЋИРИЋ ЈАЧИ ОД БАКИЈА“ – „Горан Ћирић остаје директор ПТТ, Зоран Анђелковић неће бити први поштар Србије“, сазнају Новости у врху владајуће коалиције. „Пошто су директо-

ри јавних предузећа из редова ДС, рекао је један од саговорника, били на функцијама тек девет месеци, процењено је да је то недовољно време да заиста покажу шта умеју и направе озбиљан искорак у пословању, те је закључено да би требало да остану на тим местима, посебно уколико су добро радили. Досадашњи Ћирићев рад је, према изворима „Данаса“, оцењен као добар“ („ДАНАС“). Да ствар није једноставна и да се као „гладна година“ одужио крај ове кадровске енигматике потврдио је „БЛИЦ“ 29. септембра опширним текстом са насловом „ЗБОГ МАТКОВИЋА И АНЂЕЛКОВИЋА ПРЕГОВОРИ НА ЛЕДУ“.

(Надам се да ћете, кад буде читали ову колумну, знати све ново и битно за првог човека ПОШТЕ).

Овде ми намах на ум дође одлична, храбра и тачна мисао председника нашег синдиката Александра Павловића, изречена на седници Извршног одбора одржаном у присуству генералног директора Горана Ћирића: „Очекујем пуну подршку менаџмента компаније нашим захтевима за повећање зарада упућеним Влади Србије, будући да су

наше плате годинама денивелисане у односу на друга предузећа из јавног сектора. Недостатак континуитета у управљању овим великим системом, пречесте промене челних људи, нејасна стратешка визија развоја поштанског тржишта и места Поште Србије на њему – последица су мађехинског односа владе према Пошти“.

И, да закључим:

Октобар, Михољско лето. Сунчано, на дуже стазе, не у интервалима. Са Сунцем нам се некако и Свет сунчано окренуо. Коначно, коначно, једна дефинитивно лепа вест за Србију – Генерална скупштина Уједињених нација у Њујорку јавним гласањем и убедљиво прихватила је нашу иницијативу да се Међународни суд правде у Хагу изјасни о једностраном проглашењу независности Косова.

Али, не лежи враже, владе блиских нам комшија Црне Горе и Македоније само дан након израженог светског јавног мњења признале су независно Косово. Свакако, то је нова прича о тужним режимима и моћним силама мрака.

И свијетлом образу.

ЗАКОН о безбедности и здрављу на раду

І. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овим законом уређује се спровођење и унапређивање безбедности и здравља на раду лица која учествују у радним процесима, као и лица која се затекну у радној околини, ради спречавања повреда на раду, професионалних обољења и обољења у вези са радом.

За обављање одређених послова државне управе у области безбедности и здравља на раду, овим законом образује се Управа за безбедност и здравље на раду као орган управе у саставу Министарства рада, запошљавања и социјалне политике, и утврђује њена надлежност.

Члан 2.

Права, обавезе и одговорности послодавца и запослених, надлежности и мере чијом се применом, односно спровођењем осигурава безбедност и здравље на раду остварују се у складу са овим законом и прописима донетим на основу закона, осим ако посебним законом није другачије одређено.

Члан 3.

Права, обавезе и одговорности у вези са безбедношћу и здрављем на раду, утврђене овим законом, ближе се уређују колективним уговором, општим актом послодавца или уговором о раду.

Члан 4.

Поједини изрази који се користе у овом закону имају следеће значење:

- 1) Запослени јесте домаће или страног физичко лице које је у радном односу код послодавца, као и лице које по било ком основу обавља рад или се оспособљава за рад код послодавца, осим лица које је у радном односу код послодавца ради обављања послова кућног помоћног особља;
- 2) Послодавац јесте домаће или страног правно лице, односно физичко лице које запошљава, односно радно ангажује једно или више лица;
- 3) Представник запослених јесте лице изабрано да представља за-

послене у области безбедности и здравља на раду код послодавца;

- 4) Безбедност и здравље на раду јесте обезбеђивање таквих услова на раду којима се, у највећој могућој мери, смањују повреде на раду, професионална обољења и обољења у вези са радом и који претежно стварају претпоставку за пуно физичко, психичко и социјално благостање запослених;
- 5) Превентивне мере јесу све мере које се предузимају или чије се предузимање планира на свим нивоима рада код послодавца, ради спречавања повређивања или оштећења здравља запослених;
- 6) Радно место јесте простор намењен за обављање послова код послодавца (у објекту или на отвореном као и на привременом и покретним градилиштима, објектима, уређајима, саобраћајним средствима, и сл.) у којем запослени борави или има приступ у току рада и који је под непосред-

- ном или посредном контролом послодавца;
- 7) Радна околина јесте простор у којем се обавља рад и који укључује радна места, радне услове, радне поступке и односе у процесу рада;
- 8) Средство за рад јесте:
- (1) објекат који се користи као радни и помоћни простор, укључујући и објекат на отвореном простору, са свим припадајућим инсталацијама (инсталације флуида, грејање, електричне инсталације и др.),
 - (2) опрема за рад (машина, уређај, постројење, инсталација, алат и сл.) која се користи у процесу рада,
 - (3) конструкција и објекат за колективну безбедност и здравље на раду (заштита на прелазима, пролазима и прилазима, заклопи од топлотних и других зрачења, заштита од удара електричне струје, општа вентилација и климатизација и сл.),
 - (4) помоћна конструкција и објекат, као и конструкција и објекат који се привремено користи за рад и кретање запослених (скела, радна платформа, тунелска подграда, конструкција за спречавање одрона земље при копању дубоких ровова и сл.),
 - (5) друго средство које се користи у процесу рада или је на било који начин повезано са процесом рада;
- 9) Средство и опрема за личну заштиту на раду јесте одећа, обућа, помоћне направе и уређаји који служе за спречавање повреда на раду, професионалних обољења, болести у вези са радом и других штетних последица по здравље запосленог;
- 10) Опасне материје јесу експлозивне, запаљиве, оксидирајуће, отровне, гадне, заразне, корозивне, канцерогене и радиоактивне материје утврђене стандардима и другим прописима, а које се производе, користе или складиште у процесу рада, као и материје чија су својства, када су везане за неке супстанце, опасна по живот и здравље запослених;
- 11) Опасност јесте околност или стање које може угрозити здравље или изазвати повреду запосленог;
- 12) Опасна појава јесте догађај који су угрожени или би могли

да буду угрожени живот и здравље запосленог или постоји опасност од повређивања запосленог;

- 13) Ризик јесте вероватноћа настанка повреде, обољења или оштећења здравља запосленог услед опасности;
- 14) Акт о процени ризика јесте акт који садржи опис процеса рада са проценом ризика од повреда и/или оштећења здравља на радном месту у радној околини и мере за отклањање или смањивање ризика у циљу побољшања безбедности и здравља на раду;
- 15) Процена ризика јесте систематско евидентирање и процењивање свих фактора у процесу рада који могу узроковати настанак повреда на раду, обољења или оштећења здравља и утврђивање могућности, односно начина спречавања, отклањања или смањења ризика;
- 16) Радно место са повећаним ризиком јесте радно место утврђено актом о процени ризика на коме, и поред потпуно или делимично примењених мера у складу са овим законом, постоје околности које могу да угрозе безбедност и здравље запосленог;
- 17) Лице за безбедност и здравље на раду јесте лице које обавља послове безбедности и здравља на раду, има положен стручни испит о практичној оспособљености и које послодавац писменим актом одреди за обављање тих послова;
- 18) Правно лице за обављање послова прегледа и испитивања опреме за рад и испитивања услова радне околине, односно хемијских, биолошких и физичких штетности (осим јонизујућих зрачења), микроклиме и осветљености јесте првено лице којем је министар надлежан за рад издао лиценцу, у складу са овим законом;
- 19) Служба медицине рада јесте служба којој послодавац повери обављање послова заштите здравља запослених;
- 20) Стручни налаз јесте извештај о извршеном прегледу и испитивању опреме за рад или испитивању услова радне околине са закључком да ли су примењене или нису примењене прописане мере за безбедност и здравље на раду;

- 21) Одговорно лице за обављање прегледа и испитивања опреме за рад и испитивања услова радне околине, као и за потписивање стручних налаза, јесте лице са лиценцом за вршење тих послова (у даљем тексту: одговорно лице);
- 22) Лиценца јесте овлашћење које министар надлежан за рад даје правном или физичком лицу за обављање одређених послова у области безбедности и здравља на раду, у складу са овим законом.

Члан 5.

Право на безбедност и здравље на раду имају:

- 1) запослени;
- 2) ученици и студенти када се налазе на обавезном производном раду, професионалној пракси или практичној настави (радионице, економије, кабинети, лабораторије и др.);
- 3) лица која се налазе на стручном оспособљавању, преквалификацији или доквалификацији;
- 4) лица на професионалној рехабилитацији;
- 5) лица која се налазе на издржавању казне затвора док раде у привредној јединици завода за извршење казне затвора (радионице, градилишта и сл.) и на другом месту рада;
- 6) лица на добровољним и јавним радовима организованим у општем интересу, радним акцијама и такмичењима у вези са радом;
- 7) лица која се затекну у радној околини ради обављања одређених послова, ако је о њиховом присуству упознат послодавац.

Безбедност и здравље на раду лицима из става 1. тач. 1), 2), 4) и 7) овог члана обезбеђује послодавац, лицима из тачке 3) овог члана образовна организација, лицима из тачке 5) овог члана заводи за извршење казне затвора, а лицима из тачке 6) овог члана – организатор радова и такмичења.

Члан 6.

Посебна права, обавезе и мере у вези са безбедношћу и здрављем на раду младих (нарочито у вези са њиховим духовним и телесним развојем), жена које раде на радном месту са повећаним ризиком који би могао да им угрози остваривање материнства, инвалида и професионално оболелих – уређују се овим законом, другим прописима, колективним уговором, општим актом послодавца и уговором о раду.

II. ПРЕВЕНТИВНЕ МЕРЕ

Члан 7.

Превентивне мере у остваривању безбедности и здравља на раду обезбеђују се применом савремених техничких, ергономских, здравствених, образовних, социјалних, организационих и других мера и средстава за отклањање ризика од повређивања и оштећења здравља запослених, и /или њиховог свођења на најмању могућу меру, у поступку:

- 1) пројектовања, изградње, коришћења и одржавања објеката намењених за радне и помоћне просторије, као и објеката намењених за рад на отвореном простору у циљу безбедног одвијања процеса рада;
- 2) пројектовања, изградње, коришћења и одржавања технолошких процеса рада са свом припадајућом опремом за рад, у циљу безбедног рада запослених и усклађивања хемијских, физичких и биолошких штетности, микроклиме и осветљења на радним местима и у радним и помоћним просторијама са прописаним мерама и нормативима за делатност која се обавља на тим радним местима и у тим радним просторијама;
- 3) пројектовања, израде, коришћења и одржавања опреме за рад, конструкција и објеката за колективну безбедност и здравље на раду, помоћних конструкција и објеката и других средстава која се користе у процесу рада или која су на било који начин повезана са процесом рада, тако да се у току њихове употребе спречава повређивање или оштећење здравља запослених;
- 4) производње, паковања, превоза, складиштења, употребе и уништавања опасних материја, на начин и по прописима и правилима којима се отклањају могућности повређивања или оштећења здравља запослених;
- 5) пројектовања, производње и коришћења средстава и опреме за личну заштиту на раду, чијом се употребом отклањају ризици или опасности који нису могли да буду отклоњени применом одговарајућих превентивних мера;
- 6) образовања, васпитања и оспособљавања у области безбедности и здравља на раду.

Превентивне мере у поступцима из става 1. овог члана прописује министар надлежан за рад.

III. ОБАВЕЗЕ И ОДГОВОРНОСТИ ПОСЛОДАВЦА

1. Опште обавезе

Члан 8.

Обавезе послодавца, у смислу овог закона и прописа донетих на основу овог закона, истовремено представљају права запослених у вези са спровођењем мера безбедности и здравља на раду.

Члан 9.

Послодавац је дужан да обезбеди за посленом рад на радном месту и у радној околини у којима су спроведене мере безбедности и здравља на раду.

Послодавац се не ослобађа обавеза и одговорности у вези са применом мера безбедности и здравља на раду одређивањем другог лица или преношењем својих обавеза и одговорности на друго лице.

У случају настанка повреде на раду због неуобичајених и непредвидивих околности које су изван контроле послодавца или због изузетних догађаја чије се последице упркос свим настојањима нису могле избећи, послодавац није одговоран у смислу овог закона.

Послодавац је дужан да обезбеди да радни процес буде прилагођен телесним и психичким могућностима запосленог, а радна околина, средства за рад и средства и опрема за личну заштиту на раду буду уређени, односно произведени и обезбеђени, да не угрожавају безбедност и здравље запосленог.

Члан 10.

Послодавац је дужан да обезбеди да спровођење мера безбедности и здравља на раду не проузрокује финансијске обавезе за запосленог и представника запослених и не утиче на њихов материјални и социјални положај стечен на раду и у вези са радом.

Члан 11.

Послодавац је дужан да, приликом организовања рада и радног процеса, обезбеди превентивне мере ради заштите живота и здравља запослених као и да за њихову примену обезбеди потребна финансијска средства.

Послодавац је дужан да обезбеди превентивне мере пре почетка рада запосленог, у току рада, као и код сваке измене технолошког поступка, избором радних и производних метода којима се обезбеђује највећа могућа безбедност и заштита здравља на раду, заснована на примени прописа у области безбедности и здравља на раду, радног права, техничких прописа и стандарда, прописа у области здрав-

ствене заштите, хигијене рада, здравственог и пензијског и инвалидског осигурања, и др.

Члан 12.

Превентивне мере обезбеђује послодавац полазећи од следећих начела:

- 1) избегавање ризика;
- 2) процена ризика који се не могу избећи на радном месту;
- 3) отклањање ризика на њиховом извору применом савремених техничких решења;
- 4) прилагођавање рада и радног места запосленом, нарочито у погледу избора опреме за рад и метода рада, као и избора технолошког поступка да би се избегла монотонија у раду, у циљу смањења њиховог утицаја на здравље запосленог;
- 5) замена опасних технолошких процеса или метода рада безопасним или мање опасним;
- 6) давање предности колективним над појединачним мерама безбедности и здравља на раду;
- 7) одговарајуће оспособљавање запослених за безбедан и здрав рад и издавање упутстава за рад на сигуран начин.

Члан 13.

Послодавац је дужан да донесе акт о процени ризика у писменој форми за сва радна места у радној околини и да утврди начин и мере за њихово отклањање.

Послодавац је дужан да измени акт о процени ризика у случају појаве сваке нове опасности и промене нивоа ризика у процесу рада.

Акт о процени ризика заснива се на утврђивању могућих врста опасности и штетности на радном месту у радној околини, на основу којих се врши процена ризика од настанка повреда и оштећења здравља запосленог.

Начин и поступак процене ризика на радном месту и у радној околини прописује министар надлежан за рад.

Члан 14.

Послодавац је дужан да општим актом, односно колективним уговором, утврди права, обавезе и одговорности у области безбедности и здравља на раду.

Послодавац који има до десет запослених – права, обавезе и одговорности из става 1. овог члана може утврдити уговором о раду.

Члан 15.

Послодавац је дужан да:

- 1) актом у писменој форми одреди лице за безбедност и здравље на раду;

- 2) запосленом одреди обављање послова на којима су спроведене мере безбедности и здравља на раду;
- 3) обавештава запослене и њиховог представника о увођењу нових технологија и средстава за рад, као и о опасностима од повреда и оштећења здравља који настају њиховим увођењем, односно да у таквим случајевима донесе одговарајућа упутства за безбедан рад;
- 4) оспособљава запослене за безбедан и здрав рад;
- 5) обезбеди запосленима коришћење средстава и опреме за личну заштиту на раду;
- 6) обезбеди одржавање средстава за рад и средстава и опреме за личну заштиту на раду у исправном стању;
- 7) ангажује правно лице са лиценцом ради спровођења превентивних и периодичних прегледа и испитивања опреме за рад, као и превентивних и периодичних испитивања услова радне околине;
- 8) обезбеди на основу акта о процени ризика и оцене службе медицине рада прописане лекарске прегледе запослених у складу са овим законом;
- 9) обезбеди пружање прве помоћи, као и да оспособи одговарајући број запослених за пружање прве помоћи, спасавање и евакуацију у случају опасности;
- 10) заустави сваку врсту рада који представља непосредну опасност за живот или здравље запослених.

Поступак и рокове превентивних и периодичних прегледа и испитивања опреме за рад као и превентивних и периодичних испитивања услова радне околине, односно хемијских, биолошких и физичких штетности (осим јонизујућих зрачења), микроклиме и осветљености прописује министар надлежан за рад.

Правно лице из става 1. тачка 7) овог члана дужно је да изда стручни налаз по извршеном прегледу и испитивању опреме за рад или испитивању радне околине.

Члан 16.

Послодавац је дужан да актом о процени ризика, на основу оцене службе медицине рада, одреди посебне здравствене услове које морају испуњавати запослени за обављање одређених послова на радном месту у радној околини или за употребу поједине опреме за рад.

Послодавац је дужан да служи медицине рада, коју ангажује, обезбеди услове за самостално обављање послова заштите здравља запослених.

Члан 17.

Послодавац је дужан да запосленом изда на употребу средство и/или опрему за личну заштиту на раду, у складу са актом о процени ризика.

2. Посебне обавезе

Члан 18.

Послодавац је дужан да, најмање осам дана пре почетка рада, надлежну инспекцију рада извести о:

- 1) почетку свога рада;
- 2) раду одвојене јединице;
- 3) свакој промени технолошког поступка, уколико се тим променама мењају услови рада.

Послодавац који изводи радове на изградњи или реконструкцији грађевинског објекта или врши промену технолошког процеса дужно је да изради прописан елаборат о уређењу градилишта који уз извештај о почетку рада доставља надлежној инспекцији рада.

Послодавац је дужан да на градилишту обезбеђује, одржава и спроводи мере за безбедност и здравље на раду у складу са елаборатом о уређењу градилишта.

Садржај елабората о уређењу градилишта прописује министар надлежан за рад.

Испуњеност прописаних услова у области безбедности и здравља на раду, пре почетка обављања делатности послодавца, у складу са законом, утврђује министарство надлежно за рад, на захтев послодавца.

Поступак утврђивања испуњености прописаних услова из става 5. овог члана прописује министар надлежан за рад.

Висину трошкова поступка утврђивања испуњености прописаних услова из става 5. овог члана споразумно прописују министар надлежан за рад и министар надлежан за финансије.

Средства остварена од наплаћених трошкова за утврђивање испуњености прописаних услова из става 5. овог члана приход су буџета Републике Србије.

Члан 19.

Кад два или више послодавца у обављању послова деле радни простор, дужни су да сарађују у примени прописаних мера за безбедност и здравље запослених.

Послодавци из става 1. овог члана дужни су да, узимајући у обзир природу послова које обављају, координира-

ју активности у вези са применом мера за отклањање ризика од повређивања, односно оштећења здравља запослених, као и да обавештавају један другог и своје запослене и/или представнике запослених о тим ризицима и мерама за њихово отклањање.

Начин остваривања сарадње из ст. 1. и 2. овог члана послодавци утврђују писменим споразумом.

Споразумом из става 3. овог члана одређује се лице за координацију спровођења заједничких мера којима се обезбеђује безбедност и здравље свих запослених.

Члан 20.

Послодавац је дужан да предузме мере за спречавање приступа у круг објекта или у подручје градилишта лицима и средствима саобраћаја која немају основа да се налазе у њима.

Члан 21.

Послодавац који за обављање својих послова ангажује запослене код другог послодавца дужан је да за те запослене обезбеди прописане мере за безбедност и здравље на раду у складу са овим законом.

Члан 22.

Послодавац је дужан да при свакој промени технолошког процеса средстава за рад прилагоди том технолошком процесу пре почетка рада.

Члан 23.

Послодавац је дужан да запосленима да на употребу средстава за рад, односно средстава и опрему за личну заштиту на раду на којима су примењене прописане мере за безбедност и здравље на раду и да обезбеди контролу њихове употребе у складу са наменом.

Члан 24.

Послодавац може запосленима дати на употребу опрему за рад, средство и опрему за личну заштиту на раду или опасне материје, само:

- 1) ако располаже прописаном документацијом на српском језику за њихову употребу и одржавање, односно паковање, транспорт, коришћење и складиштење, у којој је произвођач, односно испоручилац навео све безбедносно-техничке податке, важне за оцењивање и отклањање ризика на раду;
- 2) ако је обезбедио све мере за безбедност и здравље које су одређене том документацијом, у складу са прописима о безбедности и здрављу на раду, техничким прописима и стандардима.

Изузетно, када послодавац није у могућности да обезбеди документа-

цију из става 1. тачка 1) овог члана, дужан је да ту документацију прибави од правног лица регистрованога за послове контроле квалитета производа.

Послодавац је дужан, када је то потребно, да обезбеди превод документације из ст. 1. и 2. овог члана на језик који запослени разуме.

Члан 25.

Када због увођења нове технологије нису прописане мере безбедности и здравља на раду, послодавац, до доношења одговарајућих прописа, примењује опште признате мере којима се осигурава безбедност и здравље запослених.

Опште признатом мером, у смислу става 1. овог члана, сматра се мера којом се може отклонити опасност при раду или смањити штетност по здравље запосленог, у мери у којој је то разумно изводљиво.

Члан 26.

Ако актом о процени ризика утврди недостатке у области безбедности и здравља на раду за чије су отклањање потребна већа инвестициона улагања, а живот и здравље запосленог нису теже угрожени, послодавац је дужан да сачини посебан програм о поступном отклањању недостатака и утврди рокове за реализацију програма.

3. Оспособљавање запослених

Члан 27.

Послодавац је дужан да изврши оспособљавање запосленог за безбедан и здрав рад код заснивања радног односа, односно премештаја на друге послове, приликом увођења нове технологије или нових средстава за рад, као и код промене процеса рада који може проузроковати промену мера за безбедан и здрав рад.

Послодавац је дужан да запосленог у току оспособљавања за безбедан и здрав рад упозна са свим врстама ризика на пословима на које га одређује и о конкретним мерама за безбедност и здравље на раду у складу са актом о процени ризика.

Оспособљавање из става 1. овог члана послодавац обезбеђује у току радног времена, а трошкови оспособљавања не могу бити на терет запосленог.

Оспособљавање за безбедан и здрав рад запосленог мора да буде прилагођено специфичностима његовог радног места.

Ако послодавац одреди запосленом да истовремено обавља послове на два или више радних места, дужан је да запосленог оспособи за безбедан и здрав рад на сваком од радних места.

Члан 28.

Оспособљавање запослених за безбедан и здрав рад послодавац обавља теоријски и практично.

Провера теоријске и практичне оспособљености запосленог за безбедан и здрав рад обавља се на радном месту.

Периодичне провере оспособљености за безбедан и здрав рад запосленог који ради на радном месту са повећаним ризиком врше се на начин и по поступку утврђеним актом о процени ризика.

Члан 29.

Послодавац код кога, на основу уговора, споразума или по било ком другом основу, обављају рад запослени другог послодавца, дужан је да те запослене оспособи за безбедан и здрав рад, у складу са овим законом.

Члан 30.

Када технолошки процес рада захтева додатно оспособљавање запосленог за безбедан и здрав рад, послодавац је дужан да упозна запосленог о обављању процеса рада на безбедан начин, путем обавештавања, упутстава или инструкција у писменој форми.

У изузетним случајевима, када запосленом прети непосредна опасност по живот или здравље, због хитности, обавештења, упутства или инструкције могу се дати у усменој форми.

Послодавац је дужан да обезбеди да запослена жена за време трудноће, запослени млађи од 18 година живота и запослени са смањеном радном способношћу, и поред оспособљавања за безбедан и здрав рад, буду у писменој форми обавештени о резултатима процене ризика на радном месту и о мерама којима се ризици отклањају у циљу повећања безбедности и здравља на раду.

Члан 31.

Послодавац је дужан да свако лице, које се по било ком основу налази у радној околини, упозори на опасна места или на штетности по здравље које се јављају у технолошком процесу, односно на мере безбедности које мора да примени, и да га усмери на безбедне зоне за кретање.

Послодавац је дужан да видно обележи и истакне ознаке за безбедност и/или здравље ради обавештавања и информисања запослених о ризицима у технолошком процесу, правцима кретања и дозвољеним местима задржавања као и о мерама за спречавање или отклањање ризика.

Послодавац је дужан да обезбеди да приступ радном месту у радној околини, на коме прети непосредна

опасност од повређивања или здравствених оштећења (тровања, гушења, и сл.), имају само лица која су оспособљена за безбедан и здрав рад, која су добила посебна упутства за рад на таквом месту и која су снабдевена одговарајућим средствима и опремом за личну заштиту на раду.

IV. ПРАВА И ОБАВЕЗЕ ЗАПОСЛЕНИХ

Члан 32.

Запослени има право и обавезу да се пре почетка рада упозна са мерама безбедности и здравља на раду на пословима или на радном месту на које је одређен, као и да се оспособљава за њихово спровођење.

Запослени има право:

- 1) да послодавцу даје предлоге, примедбе и обавештења о питањима безбедности и здравља на раду;
- 2) да контролише своје здравље према ризицима радног места, у складу са прописима о здравственој заштити.

Запослени који ради на радном месту са повећаним ризиком, има право и обавезу да обави лекарски преглед на који га упућује послодавац.

Запослени је дужан да ради на радном месту са повећаним ризиком, на основу извештаја службе медицине рада, којим се утврђује да је здравствено способан за рад на том радном месту.

Члан 33.

Запослени има право да одбије да ради:

- 1) ако му прети непосредна опасност по живот и здравље због тога што нису спроведене прописане мере за безбедност и здравље на радном месту на које је одређен, све док се те мере не обезбеде;
- 2) ако му послодавац није обезбедио прописани лекарски преглед или ако се на лекарском прегледу утврди да не испуњава прописане здравствене услове, у смислу члана 43. овог закона, за рад на радном месту са повећаним ризиком;
- 3) ако у току оспособљавања за безбедан и здрав рад није упознат са свим врстама ризика и мерама за њихово отклањање, у смислу члана 27. став 2. овог закона, на пословима или на радном месту на које га је послодавац одредио;
- 4) дуже од пуног радног времена, односно ноћу ако би, према оцени службе медицине рада, такав рад могао да погорша његово здравствено стање;

5) на средству за рад на којем нису примењене прописане мере за безбедност и здравље на раду.

У случајевима из става 1. овог члана, запослени може да се писменим захтевом обрати послодавцу ради предузимања мера које, по мишљењу запосленог, нису спроведене.

Ако послодавац не поступи по захтеву из става 2. овог члана у року од осам дана од пријема захтева, запослени има право да поднесе захтев за заштиту права инспекцији рада.

Када запослени одбије да ради у случајевима из става 1. овог члана, а послодавац сматра да захтев запосленог није оправдан, послодавац је дужан да одмах обавести инспекцију рада.

Члан 34.

Када му прети непосредна опасност по живот или здравље, запослени има право да предузме одговарајуће мере, у складу са својим знањем и техничким средствима која му стоје на располагању и да напусти радно место, радни процес, односно радну околину.

У случају из става 1. овог члана запослени није одговоран за штету коју проузрокује послодавцу.

Члан 35.

Запослени је дужан да примењује прописане мере за безбедан и здрав рад, да наменски користи средства за рад и опасне материје, да користи прописана средства и опрему за личну заштиту на раду и да са њима пажљиво рукује, да не би угрозио своју безбедност и здравље као и безбедност и здравље других лица.

Запослени је дужан да пре почетка рада прегледа своје радно место укључујући и средства за рад која користи, као и средства и опрему за личну заштиту на раду, и да у случају уочених недостатака извести послодавца или друго овлашћено лице.

Пре напуштања радног места запослени је дужан да радно место и средства за рад остави у стању да не угрожавају друге запослене.

Члан 36.

Запослени је дужан да, у складу са својим сазнањима, одмах обавести послодавца о неправилностима, штетностима, опасностима или другој појави која би на радном месту могла да угрози његову безбедност и здравље или безбедност и здравље других запослених.

Ако послодавац после добијеног обавештења из става 1. овог члана не отклони неправилности, штетности, опасности или друге појаве у року од осам дана или ако запослени сматра да за отклањање утврђених појава нису

спроведене одговарајуће мере за безбедност и здравље, запослени се може обратити надлежној инспекцији рада, о чему обавештава лице за безбедност и здравље на раду.

Запослени је дужан да сарађује са послодавцем и лицем за безбедност и здравље на раду, како би се спровеле прописане мере за безбедност и здравље на пословима на којима ради.

V. ОРГАНИЗОВАЊЕ ПОСЛОВА БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ

Члан 37.

Послодавац је дужан да организује послове за безбедност и здравље на раду.

Послове безбедности и здравља на раду може да обавља лице које има положен стручни испит у складу са овим законом.

Послове безбедности и здравља на раду послодавац може да обавља сам у делатностима трговине, угоститељства и туризма, занатских и личних услуга, финансијско-техничких и пословних услуга, образовања, науке и информација, здравствене и социјалне заштите и у стамбено-комуналним делатностима, ако има до десет запослених и није дужан да има положен стручни испит из става 2. овог члана.

За обављање послова безбедности и здравља на раду послодавац може да одреди једног или више од својих запослених или да ангажује правно лице, односно предузетника који имају лиценцу (у даљем тексту: лице за безбедност и здравље на раду).

Послодавац одлучује о начину организовања послова за безбедност и здравље на раду у зависности од:

- 1) технолошког процеса,
- 2) организације, природе и обима процеса рада,
- 3) броја запослених који учествују у процесу рада,
- 4) броја радних смена,
- 5) процењених ризика,
- 6) броја локацијски одвојених јединица,
- 7) врсте делатности.

Члан 38.

Послодавац је дужан да омогући лицу за безбедност и здравље на раду независно и самостално обављање послова у складу са овим законом и приступ свим потребним подацима у области безбедности и здравља на раду.

Лице за безбедност и здравље на раду непосредно је одговорно послодавцу код кога обавља те послове и не може да трпи штетне последице ако

свој посао обавља у складу са овим законом.

Послодавац је дужан да обезбеди усавршавање знања у области безбедности и здравља на раду запосленом кога одреди за обављање тих послова.

Члан 39.

Послодавац који за обављање послова безбедности и здравља на раду ангажује правно лице или предузетника дужан је да их претходно упозна са технолошким процесом, ризицима у процесу рада и мерама за отклањање ризика.

Члан 40.

Лице за безбедност и здравље на раду обавља послове у складу са овим законом, а нарочито:

- 1) учествује у припреми акта о процени ризика;
- 2) врши контролу и даје савете послодавцу у планирању, избору, коришћењу и одржавању средстава за рад, опасних материја и средстава и опреме за личну заштиту на раду;
- 3) учествује у опремању и уређивању радног места у циљу обезбеђивања безбедних и здравих услова рада;
- 4) организује превентивна и периодична испитивања услова радне околине;
- 5) организује превентивне и периодичне прегледе и испитивања опреме за рад;
- 6) предлаже мере за побољшање услова рада, нарочито на радном месту са повећаним ризиком;
- 7) свакодневно прати и контролише примену мера за безбедност и здравље запослених на раду;
- 8) прати стање у вези са повредама на раду и професионалним обољењима, као и болестима у вези са радом, учествује у утврђивању њихових узрока и припрема извештаје са предлозима мера за њихово отклањање;
- 9) припрема и спроводи оспособљавање запослених за безбедан и здрав рад;
- 10) припрема упутства за безбедан рад и контролише њихову примену;
- 11) забрањује рад на радном месту или употребу средства за рад, у случају када утврди непосредну опасност по живот или здравље запосленог;
- 12) сарађује и координира рад са службом медицине рада по свим питањима у области безбедности и здравља на раду;

13) води евиденције у области безбедности и здравља на раду код послодавца.

Лице за безбедност и здравље на раду дужно је да у писменој форми извести послодавца и представника запослених о забрани рада из става 1. тачка 11) овог члана.

Ако послодавац, и поред забране рада у смислу става 1. тачка 11) овог члана, наложи запосленом да настави рад, лице за безбедност и здравље на раду дужно је да о томе одмах извести надлежну инспекцију рада.

Члан 41.

За обављање послова заштите здравља запослених на раду послодавац ангажује службу медицине рада.

Служба медицине рада из става 1. овог члана дужна је да обавља послове у складу са овим законом, а нарочито:

- 1) учествује у идентификацији и процени ризика на радном месту и радној околини приликом састављања акта о процени ризика;
- 2) упознаје запослене са ризицима по здравље који су повезани са њиховим радом и обавља послове оспособљавања запослених за пружање прве помоћи;
- 3) утврђује и испитује узроке настанка професионалних обољења и болести у вези са радом;
- 4) оцењује и утврђује посебне здравствене способности које морају да испуњавају запослени за обављање одређених послова на радном месту са повећаним ризиком или за употребу, односно руковање одређеном опремом за рад;
- 5) врши претходне и периодичне лекарске прегледе запослених на радним местима са повећаним ризиком и издаје извештаје о лекарским прегледима у складу са прописима о безбедности и здрављу на раду;
- 6) учествује у организовању прве помоћи, спасавању и евакуацији у случају повређивања запослених или хаварија;
- 7) даје савете послодавцу при избору другог одговарајућег посла према здравственој способности запосленог;
- 8) саветује послодавца у избору и тестирању нових средстава за рад, опасних материја и средстава и опреме за личну заштиту на раду, са здравственог аспекта;
- 9) учествује у анализи повреда на раду, професионалних обољења и болести у вези са радом;
- 10) непосредно сарађује са лицем за безбедност и здравље на раду.

Претходне и периодичне лекарске прегледе запослених у смислу става 2. тачка 5) овог члана може да врши служба медицине рада која има прописану опрему, просторије и стручни кадар.

Члан 42.

Лични подаци прикупљени у вези са лекарским прегледима запосленог поверљиве су природе и под надзором су службе медицине рада, која врши те прегледе.

Подаци о повредама на раду, професионалним обољењима и болестима у вези са радом достављају се организацијама здравственог и пензијског и инвалидског осигурања у складу са законом.

Подаци из става 2. овог члана могу се достављати другим лицима, само уз писмену сагласност запосленог.

Извештај о лекарском прегледу запосленог доставља се послодавцу на начин којим се не нарушава принцип поверљивости личних података.

Није дозвољено коришћење података прикупљених по основу лекарских прегледа запослених у сврху дискриминације запослених.

Члан 43.

Послодавац је дужан да запосленом на радном месту са повећаним ризиком пре почетка рада обезбеди претходни лекарски преглед, као и периодични лекарски преглед у току рада.

Претходни и периодични лекарски прегледи запослених на радним местима са повећаним ризиком врше се на начин, по поступку и у роковима утврђеним прописима о безбедности и здрављу на раду које споразумно прописују министар надлежан за рад и министар надлежан за здравље.

Ако се у поступку периодичног лекарског прегледа утврди да запослени не испуњава посебне здравствене услове за обављање послова на радном месту са повећаним ризиком, послодавац је дужан да га премести на друго радно место које одговара његовим здравственим способностима.

Неиспуњавање посебних здравствених услова за рад на радном месту са повећаним ризиком не може бити разлог за отказ уговора о раду.

VI. ПРЕДСТАВНИК ЗАПОСЛЕНИХ ЗА БЕЗБЕДНОСТ И ЗДРАВЉЕ НА РАДУ

Члан 44.

Запослени код послодавца имају право да изаберу једног или више представника за безбедност и здравље на раду (у даљем тексту: представник запослених).

Најмање три представника запослених образују Одбор за безбедност и здравље на раду (у даљем тексту: Одбор).

Послодавац који има 50 и више запослених дужан је да у Одбор именује најмање једног свог представника, тако да број представника запослених буде већи за најмање један од броја представника послодавца.

Поступак избора и начин рада представника запослених и Одбора, број представника запослених код послодавца, као и њихов однос са синдикатом уређују се колективним уговором.

Члан 45.

Послодавац је дужан да представнику запослених, односно Одбору омогући:

- 1) увид у све акте који се односе на безбедност и здравље на раду;
- 2) да учествују у разматрању свих питања која се односе на спровођење безбедности и здравља на раду.

Послодавац је дужан да представника запослених, односно Одбор информише о свим подацима који се односе на безбедност и здравље на раду.

Члан 46.

Представник запослених, односно Одбор имају право:

- 1) да послодавцу дају предлоге о свим питањима која се односе на безбедност и здравље на раду;
- 2) да захтевају од послодавца да предузме одговарајуће мере за отклањање или смањење ризика који угрожава безбедност и здравље запослених;
- 3) да захтевају вршење надзора од стране инспекције рада, ако сматрају да послодавац није спровео одговарајуће мере за безбедност и здравље на раду.

Представник запослених, односно члан Одбора имају право да присуствују инспекцијском надзору.

Члан 47.

Послодавац је дужан да представника запослених, односно Одбор упозна:

- 1) са налазима и предлозима или предузетим мерама инспекције рада;
- 2) са извештајима о повредама на раду, професионалним обољењима и обољењима у вези са радом и о предузетим мерама за безбедност и здравље на раду;
- 3) о предузетим мерама за спречавање непосредне опасности по живот и здравље.

Члан 48.

Послодавац и представник запослених, односно Одбор и синдикат, дужни

су да међусобно сарађују о питањима безбедности и здравља на раду, у складу са овим законом и другим прописима.

VII. ЕВИДЕНЦИЈА, САРАДЊА И ИЗВЕШТАВАЊЕ

Члан 49.

Послодавац је дужан да води и чува евиденције о:

- 1) радним местима са повећаним ризиком;
- 2) запосленима распоређеним на радна места са повећаним ризиком и лекарским прегледима запослених распоређених на та радна места;
- 3) повредама на раду, професионалним обољењима и болестима у вези са радом;
- 4) запосленима оспособљеним за безбедан и здрав рад;
- 5) опасним материјама које користи у току рада;
- 6) извршеним испитивањима радне околине;
- 7) извршеним прегледима и испитивањима опреме за рад и средстава и опреме за личну заштиту на раду;
- 8) пријавама из члана 50. овог закона.

Начин вођења евиденција из става 1. овог члана прописује министар надлежан за рад.

Члан 50.

Послодавац је дужан да одмах, а најкасније у року од 24 часа од настанка, усмено и у писменој форми пријави надлежној инспекцији рада и надлежном органу за унутрашње послове сваку смртну, колективну или тешку повреду на раду, повреду на раду због које запослени није способан за рад више од три узастопна радна дана, као и опасну појаву која би могла да угрози безбедност и здравље запослених.

Послодавац је дужан да, најкасније у року од три узастопна радна дана од дана сазнања, пријави надлежној инспекцији рада професионално обољење, односно обољење у вези са радом запосленог.

Члан 51.

Извештај о повреди на раду, професионалном обољењу и обољењу у вези са радом који се догоде на радном месту, послодавац доставља запосленом који је претрпео повреду, односно обољење и организацијама надлежним за здравствено и пензијско и инвалидско осигурање.

Садржај и начин издавања обрасца извештаја из става 1. овог члана прописује министар надлежан за рад.

Послодавац је дужан да на захтев инспектора рада или представника запослених достави извештај о стању безбедности и здравља на раду запослених, као и о спроведеним мерама.

Члан 52.

Послодавци, синдикати, осигуравајућа друштва, организације надлежне за здравствено и пензијско и инвалидско осигурање дужни су да сарађују и учествују у доношењу заједничких ставова о питањима унапређивања безбедности и здравља на раду, као и да се старају о развоју и унапређивању опште културе безбедности и здравља на раду, у складу са овим законом.

Организације надлежне за здравствено и пензијско и инвалидско осигурање дужне су да министарству надлежном за рад доставе податке о повредама на раду, професионалним обољењима, обољењима у вези са радом и инвалидима рада најмање једном годишње и то најкасније до 31. јануара наредне године за претходну годину, а на захтев министарства надлежног за рад и у краћем року.

Члан 53.

Послодавац је дужан да запослене осигура од повреда на раду, професионалних обољења и обољења у вези са радом, ради обезбеђивања накнаде штете.

Финансијска средства за осигурање из става 1. овог члана падају на терет послодавца, а одређују се у зависности од нивоа ризика од повређивања, професионалног обољења или обољења у вези са радом на радном месту и радној околини.

Услови и поступци осигурања од повреда на раду, професионалних обољења и обољења у вези са радом запослених уређују се законом.

VIII. СТРУЧНИ ИСПИТ И ИЗДАВАЊЕ ЛИЦЕНЦИ

Члан 54.

За обављање послова за безбедност и здравље на раду и послова одговорног лица полаже се одговарајући стручни испит.

Стручни испит из става 1. овог члана полаже се пред одговарајућом комисијом коју образује министар надлежан за рад.

Програм, начин и висину трошкова полагања стручног испита из става 1. овог члана прописује министар надлежан за рад.

Средства остварена од наплаћених трошкова за полагање стручног испита из става 1. овог члана приход су буџета Републике Србије.

Члан 55.

Министар надлежан за рад решењем издаје лиценцу:

- 1) правном лицу или предузетнику за обављање послова безбедности и здравља на раду из члана 40. овог закона;
- 2) правном лицу за обављање послова прегледа и испитивања опреме за рад и испитивања услова радне околине;
- 3) одговорном лицу у правном лицу из тачке 2) овог члана.

Члан 56.

Лиценцу за обављање послова у области безбедности и здравља на раду, из члана 40. овог закона, може да добије правно лице, односно предузетник који има запосленог са високом школском спремом одговарајуће струке, положеним стручним испитом из члана 54. овог закона и најмање три године радног искуства на тим пословима.

Лиценцу за обављање послова прегледа и испитивања опреме за рад и испитивања услова радне околине може да добије правно лице које испуњава прописане услове у погледу обезбеђивања одговарајућих стручних кадрова, техничке опреме, методологије вршења одређених прегледа и испитивања и које има запослено одговорно лице.

Лиценцу за обављање послова одговорног лица може да добије лице са високом школском спремом одговарајуће струке, положеним стручним испитом из члана 54. овог закона и најмање три године радног искуства на тим пословима.

Услове и висину трошкова за издавање лиценце из ст. 1. до 3. овог члана прописује министар надлежан за рад.

Средства остварена од наплаћених трошкова за издавање лиценце из ст. 1. до 3. овог члана приход су буџета Републике Србије.

Члан 57.

Министар надлежан за рад може решењем одузети лиценцу:

- 1) правном лицу или предузетнику за обављање послова безбедности и здравља на раду, из члана 55. тачка 1) овог закона, ако утврди да послове обавља супротно закону;
- 2) правном лицу за обављање послова прегледа и испитивања опреме за рад и испитивања услова радне околине, из члана 55. тачка 2) овог закона, ако утврди да послове обавља супротно закону;
- 3) одговорном лицу из члана 55. тачка 3) овог закона ако утврди да несавесно и нестручно обавља

послове за које му је лиценца издата.

Члан 58.

Против решења из чл. 55. и 57. овог закона није дозвољена жалба, али се може покренути управни спор.

IX. УПРАВА ЗА БЕЗБЕДНОСТ И ЗДРАВЉЕ НА РАДУ

Члан 59.

У саставу министарства надлежног за рад образује се Управа за безбедност и здравље на раду, која обавља послове државне управе са циљем унапређивања и развоја безбедности и здравља на раду, односно смањења повреда на раду, професионалних обољења и обољења у вези са радом (у даљем тексту: Управа).

Члан 60.

Управа обавља следеће послове:

- 1) припрема прописе у области безбедности и здравља на раду, као и мишљења за њихову примену;
- 2) припрема стручне основе за израду националног програма развоја безбедности и здравља на раду и прати његово остваривање;
- 3) прати и оцењује стање безбедности и здравља на раду и припрема ставове за јединствено уређивање мера безбедности и здравља на раду које су предмет овог закона и других прописа;
- 4) истражује и подстиче развој у области хуманизације рада;
- 5) пружа стручну помоћ у области безбедности и здравља запослених;
- 6) припрема методологије за обављање послова прегледа и испитивања у области безбедности и здравља на раду;
- 7) проучава узроке и појаве који за последицу имају повреде на раду, професионалне болести и болести у вези са радом;
- 8) организује полагање стручних испита из члана 54. овог закона, о чему води евиденцију;
- 9) врши надзор над законитошћу рада правних лица и предузетника као и одговорних лица са лиценцом и припрема предлоге решења за издавање и одузимање лиценци из чл. 55. и 57. овог закона, о чему води евиденцију;
- 10) прикупља и анализира податке о повредама на раду, професионалним обољењима, болестима у вези са радом и појавама које утичу на здравље запослених;
- 11) обавља информационо-документациону делатност у обла-

сти безбедности и здравља запослених;

- 12) организује саветовања, врши едукацију запослених, послодаваца, лица за безбедност и здравље на раду, инспектора и др., објављује различите материјале и информисе јавност о стању у области безбедности и здравља на раду;
- 13) стара се о примени међународних аката у области безбедности и здравља на раду;
- 14) подстиче образовање и развијање културе рада у области безбедности и здравља на раду;
- 15) обавља друге послове одређене законом.

X. НАДЗОР

Члан 61.

Инспекцијски надзор над применом овог закона, прописа донетих на основу овог закона, техничких и других мера које се односе на безбедност и здравље на раду, као и над применом мера о безбедности и здравља на раду прописаним општим актом послодавца, колективним уговором или уговором о раду, врши министарство надлежно за рад преко инспектора рада.

Члан 62.

Послове инспекцијског надзора у области безбедности и здравља на раду могу да обављају инспектори рада који имају високу стручну спрему, најмање три године радног искуства у струци и положен стручни испит за рад у органима државне управе.

Изузетно, послове инспекцијског надзора у области трговине, угоститељства и туризма, занатских и личних услуга, финансијско-техничких и пословних услуга, образовања, науке и информација, здравствене и социјалне заштите, у стамбено-комуналним делатностима, као и послове утврђивања испуњености прописаних услова из безбедности и здравља на раду, могу да обављају инспектори рада који имају вишу стручну спрему одговарајућег смера, положен стручни испит за рад у органима државне управе и најмање три године радног искуства у струци.

Члан 63.

У поступку инспекцијског надзора инспектор рада има право и дужност да предузима радње којима се контролишу безбедност и здравље на раду, а нарочито хигијена и услови рада, производња, стављање у промет, коришћење и одржавање средстава за рад, средстава и опреме за личну заштиту на раду, опасне материје и др., као и да:

- 1) прегледа опште и појединачне акте, евиденције и другу документацију;
- 2) саслуша и узима изјаве од одговорних и заинтересованих лица;
- 3) прегледа пословне просторије, објекте, постројења, уређаје, средства и опрему за личну заштиту, предмете и робу и сл.;
- 4) узима узорке ради анализе, експертиза и сл.;
- 5) наређује мерења која обавља друга стручна организација кад послодавац самостално или преко одређене стручне организације врши мерења у одговарајућим областима, а резултати извршеног мерења пружају основ за то;
- 6) послодавцима, запосленим, њиховим представницима и синдикату даје обавештења и савете у области безбедности и здравља на раду, као и о мерама чијом применом се обезбеђује извршавање овог закона на најефикаснији начин;
- 7) у складу са поднетим захтевом, послодавца и запосленог или представника запослених обавести о извршеном инспекцијском надзору и утврђеном стању;
- 8) предузима друге радње за које је овлашћен другим прописом.

Члан 64.

Послодавац је дужан да, ради вршења надзора, омогући инспектору рада:

- 1) улазак у објекте и просторије, у свако доба када има запослених на раду;
- 2) одреди најмање једног запосленог који ће инспектору пружати потребне информације и обавештења, давати податке, акте и документацију;
- 3) увид у доказе о стабилности објекта;
- 4) увид у примењене мере безбедности и здравља на раду на средствима за рад и у радној околини;
- 5) увид у средства и опрему за личну заштиту на раду;
- 6) увид у податке и евиденције о производњи, коришћењу и складиштењу опасних материја.

Члан 65.

Инспектор рада дужан је да изврши надзор одмах, након пријаве послодавца о свакој смртној, тешкој или колективној повреди на раду, као и опасној појави која би могла да угрози безбедност и здравље на раду, односно одмах по пријему захтева, односно обавештења из члана 33. ст. 3. и 4. овог закона.

Члан 66.

Инспектор рада дужан је да послодавцу, односно запосленом наложи предузимање мера и радњи за отклањање узрока који су изазвали повреде, довели до настанка опасности по безбедност и здравље на раду, односно које могу спречити настанак повреде и умањити или отклонити опасности по безбедност или здравље на раду.

Инспектор рада је дужан да, за време трајања околности које доводе до угрожавања безбедности и здравља запосленог, забрани рад на радном месту код послодавца, а нарочито кад утврди:

- 1) да су непосредно угрожени безбедност и здравље запосленог;
- 2) да се користи средство за рад на коме нису примењене мере за безбедност и здравље на раду;
- 3) да се не користе прописана средства и опрема за личну заштиту на раду;
- 4) да запослени ради на радном месту са повећаним ризиком, а не испуњава прописане услове за рад на том радном месту, као и ако се није подвргао лекарском прегледу у прописаном року;
- 5) да запослени није оспособљен за безбедан рад на радном месту на ком ради;
- 6) да послодавац није спровео мере или извршио радње које му је, ради отклањања узрока који доводе до угрожавања безбедности и здравља запосленог, наложио инспектор рада.

Ако примена мера, односно потреба за усаглашавањем са прописаним мерама заштите безбедности и здравља на раду представља недостатак за чије су отклањање потребна већа инвестициона улагања, а живот и здравље запослених нису теже угрожени, инспектор рада може наложити послодавцу да сачини посебан програм о поступном отклањању недостатака са утврђеним роковима за њихово отклањање.

Инспектор рада може да наложи да се спроведе и опште призната мера којом се може отклонити опасност при раду или смањити ризик по здравља запосленог, у мери у којој је то могуће.

Члан 67.

Предузимање мера и радњи чијом применом и извршавањем се, у складу са одредбама овог закона, обезбеђује заштита безбедности и здравља на раду запослених – инспектор рада налаже решењем.

Против решења инспектора рада може се изјавити жалба министру надлежном за рад, у року од осам дана од дана достављања решења.

Жалба не одлаже извршење решења којим је наређена забрана рада.

Решење министра надлежног за рад, донето поводом жалбе, коначно је у управном поступку и против њега се може покренути управни спор.

Члан 68.

Послодавац је дужан да, у року који одреди инспектор рада, предузме наложене мере и отклони утврђене недостатке или неправилности.

Послодавац је дужан да у року од осам дана од истека рока за отклањање утврђеног недостатка или неправилности, обавести у писменој форми, надлежну инспекцију о извршењу наложене обавезе.

XI. КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ**Члан 69.**

Новчаном казном од 800.000 до 1.000.000 динара, казниће се за прекршај послодавац са својством правног лица:

- 1) ако запосленом не обезбеди рад на радном месту и у радној околини на/и у којима су спроведене мере безбедности и здравља на раду (члан 9. став 1);
- 2) ако приликом организовања рада и радног процеса не обезбеди превентивне мере ради заштите живота и здравља запослених, као и ако за њихову примену не обезбеди потребна финансијска средства (члан 11. став 1);
- 3) ако у писменој форми не донесе акт о процени ризика за сва радна места у радној околини и не утврди начин и мере за отклањање ризика, као и када не измени акт о процени ризика у случају појаве сваке нове опасности и промене нивоа ризика у процесу рада (члан 13. ст. 1. и 2);
- 4) ако општим актом, односно колективним уговором или уговором о раду не утврди права, обавезе и одговорности у области безбедности и здравља на раду (члан 14);
- 5) ако писменим актом не одреди лице за безбедност и здравље на раду (члан 15. став 1. тачка 1);
- 6) ако запосленом одреди да обавља послове на којима нису спроведене мере безбедности и здравља на раду (члан 15. став 1. тачка 2);
- 7) ако запослене и њиховог представника не обавештава о увођењу нових технологија и средстава за рад, као и опасностима од повреда и оштећења здравља који настају њиховим увођењем, од-

носно ако у таквим случајевима не донесе одговарајућа упутства за безбедан рад (члан 15. став 1. тачка 3);

- 8) ако не изврши оспособљавање запосленог за безбедан и здрав рад (члан 15. став 1. тачка 4, чл. 27, 28. и 29);
- 9) ако запосленом не обезбеди коришћење средстава и опреме за личну заштиту на раду (члан 15. став 1. тачка 5);
- 10) ако не обезбеди одржавање у исправном стању средстава за рад и средстава и опреме за личну заштиту на раду (члан 15. став 1. тачка 6);
- 11) ако не ангажује правно лице са лиценцом ради спровођења превентивних и периодичних прегледа и испитивања опреме за рад, као и превентивних и периодичних испитивања услова радне околине (члан 15. став 1. тачка 7);
- 12) ако на основу акта о процени ризика и оцене службе медицине рада не обезбеди у складу са овим законом прописане лекарске прегледе запослених (члан 15. став 1. тачка 8);
- 13) ако не обезбеди пружање прве помоћи, као и ако не оспособи одговарајући број запослених за пружање прве помоћи, спасавање и евакуацију у случају опасности (члан 15. став 1. тачка 9);
- 14) ако не заустави сваку врсту рада који представља непосредну опасност за живот или здравље запослених (члан 15. став 1. тачка 10);
- 15) ако на основу оцене службе медицине рада актом о процени ризика не одреди посебне здравствене услове које морају испуњавати запослени за обављање одређених послова на радном месту у радној околини или за употребу поједине опреме за рад (члан 16. став 1);
- 16) ако служби медицине рада, коју ангажује, не обезбеди услове за самостално обављање послова заштите здравља запослених (члан 16. став 2);
- 17) ако запосленом не изда на употребу средство и/или опрему за личну заштиту на раду у складу са актом о процени ризика (члан 17);
- 18) ако најмање осам дана пре почетка рада не извести надлежну инспекцију рада о почетку свога рада, раду одвојене јединице или свакој промени техноло-

- шког поступка, уколико се тим променама мењају услови рада (члан 18. став 1);
- 19) ако за радове на изградњи или реконструкцији грађевинског објекта, односно промени технолошког процеса, које изводи дуже од седам дана, не изради прописан елаборат о уређењу градилишта и ако исти не достави надлежној инспекцији рада уз извештај о почетку рада (члан 18. став 2);
- 20) ако са другим послодавцем, са којим дели радни простор у обављању послова, не закључи споразум о примени прописаних мера за безбедност и здравље на раду запослених и не одреди лице за координацију спровођења заједничких мера којим се обезбеђује безбедност и здравље свих запослених (члан 19);
- 21) ако не обезбеди прописане мере за безбедност и здравље на раду, у складу са овим законом, за запослене које ангажује од другог послодавца (члан 21);
- 22) ако при промени технолошког процеса рада, пре почетка рада, не прилагоди средства за рад новом технолошком процесу (члан 22);
- 23) ако запосленом да на употребу средство за рад, односно средство и опрему за личну заштиту на раду на којима нису примењене прописане мере за безбедност и здравље на раду или ако не обезбеди контролу њихове наменске употребе (члан 23);
- 24) ако запосленом да на употребу опрему за рад, средстава и опрему за личну заштиту на раду или опасне материје за које не располаже са прописаном документацијом на српском језику за њихову употребу, или ако није обезбедио све мере за безбедност и здравље које су одређене том документацијом (члан 24. ст. 1. и 2);
- 25) ако не сачини посебан програм о поступном отклањању недостатака који су утврђени актом о процени ризика, односно ако не утврди рокове за реализацију програма (члан 26);
- 26) ако не организује послове безбедности и здравља на раду, односно ако за обављање тих послова одреди лице које нема, у складу са овим законом, положен стручни испит (члан 37. ст. 1. и 2);
- 27) ако за обављање послова безбедности и здравља на раду ангажује правно лице или предузетника који немају одговарајућу лиценцу (члан 37. став 4);
- 28) ако запосленом на радном месту са повећаним ризиком не обезбеди претходни, односно периодични лекарски преглед (члан 43. став 1);
- 29) ако запосленом који обавља послове на радном месту са повећаним ризиком, за кога се у поступку периодичног лекарског прегледа утврди да не испуњава прописане здравствене услове за обављање послова на радном месту са повећаним ризиком, не премести на друго радно место које одговара његовим здравственим способностима (члан 43. став 3);
- 30) ако одмах, а најкасније у року од 24 часа од настанка, усмено и у писменој форми не пријави надлежној инспекцији рада и надлежном органу за унутрашње послове сваку смртну, колективну или тешку повреду на раду, повреду на раду због које запослени није способан за рад више од три узастопна радна дана, или опасну појаву која би могла да угрози безбедност и здравље запослених (члан 50. став 1);
- 31) ако најкасније у року од три узастопна радна дана од дана сазнања, надлежној инспекцији рада не пријави професионално оболење, односно оболење запосленог у вези са радом (члан 50. став 2);
- 32) ако инспектору рада не омогући вршење надзора, односно улазак у објекте и просторије у свако доба када има запослених на раду, или ако не одреди најмање једног запосленог који ће инспектору рада пружати потребне информације и обавештавања, или ако инспектору рада не омогући увид у доказе о стабилности објекта, акте и документацију, примењене мере безбедности и здравља на раду на средствима за рад, опрему за личну заштиту на раду или у податке и евиденције о коришћењу и складиштењу опасних материја (члан 64);
- 33) ако у одређеном року не отклони утврђене недостатке и неправилности чије отклањање је решењем наредио инспектор рада (члан 68. став 1).
- Новчаном казном од 400.000 до 500.000 динара казниће се за прекршај из става 1. овог члана послодавац који је приватни предузетник.
- Новчаном казном од 40.000 до 50.000 динара казниће се за прекршај из става 1. овог члана директор, односно друго одговорно лице код послодавца.

Члан 70.

Новчаном казном од 600.000 до 800.000 динара казниће се за прекршај послодавац са својством праваног лица:

- 1) ако не предузме мере да спречи приступ у круг објекта или у подручје градилишта неовлашћеним лицима и средствима саобраћаја (члан 20);
- 2) ако запосленог, на начин утврђен овим законом, не упозна о обављању процеса рада на безбедан начин, када технолошки процес рада захтева додатно оспособљавање за безбедан и здрав рад (члан 30. ст. 1. и 2);
- 3) ако запосленој жени за време трудноће, запосленом млађем од 18 година живота и запосленом са смањеном радном способношћу не обезбеди писмено обавештење о резултатима процене ризика на радном месту на које су одређени, као и мерама којима се ризици отклањају (члан 30. став 3);
- 4) ако свако лице, које се по било ком основу налази у радној околини, не упозори на опасна места и штетности по здравље које се јављају у технолошком процесу, односно на мере безбедности које мора да примени, као и ако га не усмери на безбедне зоне кретања (члан 31. став 1);
- 5) ако видно не обележи и истакне ознаке за безбедност и/или здравље запослених (члан 31. став 2);
- 6) ако дозволи приступ радном месту у радној околини на коме прети непосредна опасност од повређивања или здравствених оштећења, лицима која нису оспособљена за безбедан и здрав рад, која нису добила посебна упутства за рад на таквим местима или која нису снабдевена одговарајућим средствима и опремом за личну заштиту на раду (члан 31. став 3);
- 7) ако не обавести надлежану инспекцију рада кад запослени одбије да ради у случајевима утврђеним чланом 33. став 1. овог закона (члан 33. став 4);

- 8) ако лицу које обавља послове безбедности и здравља на раду неомогући независно и самостално обављање послова у складу са овим законом и приступ свим потребним подацима из области безбедности и здравља на раду (члан 38. став 1);
- 9) ако претходно не упозна правно лице, односно предузетника кога ангажује за обављање послова безбедности и здравља на раду са технолошким процесом, ризицима у процесу рада и мерама за отклањање ризика (члан 39);
- 10) ако запосленима не омогући да бирају свог представника за безбедност и здравље на раду или не именује свог представника (члан 44);
- 11) ако представнику запослених, односно Одбору не омогући увид у сва акта везана за безбедност и здравље запослених и да учествују у разматрању свих питања која се односе на спровођење безбедности и здравља на раду (члан 45. став 1);
- 12) ако не упозна представника запослених, односно Одбор са налазима и предлозима или предузетим мерама инспекције рада, или са извештајима о повредама на раду, професионалним обољењима и обољењима у вези са радом и о предузетим мерама за безбедност и здравље на раду, или са мерама предузетим за спречавање непосредне опасности по живот и здравље (члан 47);
- 13) ако не води и не чува прописане евиденције (члан 49);
- 14) ако на захтев инспектора рада или представника запослених не достави извештај о стању безбедности и здравља на раду запослених, као и о спроведеним мерама у овој области (члан 51. став 3).

Новчаном казном од 200.000 до 300.000 динара казниће се за прекршај из става 1. овог члана послодавац који је приватни предузетник.

Новчаном казном од 30.000 до 40.000 казниће се за прекршај из става 1. овог члана директор, односно друго одговорно лице код послодавца.

Члан 71.

Новчаном казном од 100.000 до 150.000 динара казниће се за прекршај послодавац са својством правног лица ако у року од осам дана по истеку утврђеног рока за отклањање недостатака или неправилности у писменој форми, не обавести надлежну инспекцију рада

о извршењу наложене обавезе (члан 68. став 2).

Новчаном казном од 50.000 до 100.000 динара казниће се за прекршај из става 1. овог члана послодавац који је приватни предузетник.

Новчаном казном од 30.000 до 50.000 динара казниће се за прекршај из става 1. овог члана директор, односно друго одговорно лице код послодавца.

Члан 72.

Новчаном казном од 400.000 до 600.000 динара казниће се за прекршај здравствена установа која има организовану службу медицине рада ако не достави прописани извештај о лекарском прегледу запосленог (члан 41. став 2. тачка 5).

Новчаном казном од 20.000 до 30.000 динара казниће се за прекршај из става 1. овог члана одговорно лице у здравственој установи.

Члан 73.

Новчаном казном од 400.000 до 600.000 динара казниће се за прекршај правно лице:

- 1) ако не изда стручни налаз о извршеном прегледу и испитивању опреме за рад или испитивању услова радне околине (члан 15. став 3);
- 2) ако обавља послове безбедности и здравља на раду из члана 40. овог закона, а нема одговарајућу лиценцу (члан 55. тачка 1);
- 3) ако обавља послове прегледа и испитивања опреме за рад и испитивања услова радне околине, а нема одговарајућу лиценцу (члан 55. тачка 2).

Новчаном казном од 200.000 до 300.000 динара казниће се за прекршај из става 1. тачка 2. овог члана приватни предузетник.

Новчаном казном од 20.000 до 30.000 динара казниће се за прекршај из става 1. овог члана одговорно лице у правном лицу, као и лице у правном лицу које, без одговарајуће лиценце (члан 55. тачка 3), обавља послове одговорног лица за које је прописано поседовање лиценце.

Члан 74.

Новчаном казном од 20.000 до 50.000 динара казниће се за прекршај лице за безбедност и здравље на раду ако не обавља послове одређене овим законом (члан 40).

Члан 75.

Новчаном казном од 10.000 до 20.000 динара казниће се за прекршај запослени:

- 1) ако не примењује прописане мере за безбедан и здрав рад, ако

ненаменски користи средства за рад и опасне материје или ако не користи прописана средства и опрему за личну заштиту на раду или ако са њима пажљиво не рукује (члан 35);

- 2) ако, у складу са својим знањима, одмах не обавести послодавца о неправилностима, недостацима, штетностима, опасностима или другој појави која би на радном месту могла да угрози његову безбедност и здравље или безбедност и здравље других запослених (члан 36. став 1).

XII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 76.

Правна лица овлашћена на основу прописа који су важили до ступања на снагу овог закона, да врше претходне и периодичне лекарске прегледе, периодичне прегледе и испитивање оруђа за рад и радне средине, као и оспособљавање запослених из заштите на раду, ускладиће своје пословање са одредбама овог закона у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 77.

До доношења прописа из чл. 15. став 2, 18. ст. 4, б. и 7, 43. став 2, 49. став 2. и 51. став 2. овог закона примењиваће се:

- 1) Правилник о условима за вршење прегледа техничке документације, прегледа и испитивања оруђа за рад, опасних материја, инсталација и радне средине, средстава и опреме личне заштите и оспособљавање радника за безбедан рад ("Службени гласник РС", број 13/00);
- 2) Правилник о поступку прегледа и испитивања радне средине, опасних материја, оруђа за рад, инсталација и средстава и опреме личне заштите ("Службени гласник РС", број 7/99);
- 3) Правилник о садржају елабората о уређењу градилишта ("Службени гласник РС", број 31/92);
- 4) Правилник о вођењу евиденција из заштите на раду ("Службени гласник РС", број 2/92);
- 5) Правилник о поступку и условима за вршење претходних и периодичних лекарских прегледа радника ("Службени гласник РС", број 23/92);
- 6) Правилник о садржини и начину издавања листе о повреди на раду ("Службени гласник РС", број 2/92);

- 7) Правилник о поступку утврђивања испуњености прописаних услова из заштите на раду ("Службени гласник РС", број 7/99);
- 8) Правилник о висини трошкова поступка утврђивања испуњености прописаних услова из заштите на раду ("Службени гласник РС", бр.40/01 и 53/01).

Члан 78.

До доношења прописа о превентивним мерама за безбедност и здравље на раду, ако нису у супротности са овим законом, примењиваће се мере заштите на раду (правила) садржана у следећим прописима:

- 1) Правилник о посебним мерама заштите на раду на преради неметалних минерала ("Службени гласник СРС", број 2/83);
- 2) Правилник о посебним мерама заштите на раду у железничком саобраћају ("Службени гласник СРС", број 19/85);
- 3) Правилник о посебним мерама заштите на раду при производњи и преради обојених метала („Службени гласник СРС", број 19/85);
- 4) Правилник о посебним мерама заштите на раду у црној металургији ("Службени гласник СРС", број 25/87);
- 5) Правилник о општим мерама заштите на раду за грађевинске објекте намењене за радне и помоћне просторије ("Службени гласник СРС", број 29/87);
- 6) Правилник о посебним мерама заштите на раду у шумарству ("Службени гласник СРС", број 33/88);
- 7) Правилник о посебним мерама заштите на раду при механичкој преради и обради дрвета и сличних материјала ("Службени гласник СРС", број 51/88);
- 8) Правилник о општим мерама заштите на раду од опасног дејства електричне струје у објектима намењеним за рад, радним просторијама и на радилиштима ("Службени гласник СРС", број 21/89);
- 9) Правилник о заштити на раду при извођењу грађевинских радова ("Службени гласник СРС", број 53/97).

Члан 79.

До доношења прописа о општим и посебним мерама безбедности и здравља на раду, уколико нису у супротности са овим законом, примењиваће се мере заштите на раду (правила), садржана у следећим прописима:

- 1) Општи правилник о хигијенским и техничким заштитним мерама при раду ("Службени лист ФНРЈ",

бр. 16/47, 18/47 и 36/50), осим чл. 26. – 32, чл. 50. – 75, чл. 78. – 86, чл. 88. – 99, чл. 104. – 151. и чл. 184. – 186;

- 2) Правилник о хигијенским и техничким заштитним мерама при раду у кудељарама ("Службени лист ФНРЈ", број 56/47);
- 3) Правилник о хигијенским и техничким заштитним мерама при раду у графичким предузећима ("Службени лист ФНРЈ", број 56/47);
- 4) Правилник о хигијенским и техничким заштитним мерама при раду у каменоломима и цигланама, као и код вађења глине, песка и шљунка ("Службени лист ФНРЈ", број 69/48), осим чл. 58. – 61;
- 5) Правилник о техничким и здравствено – техничким заштитним мерама на радовима при хемијско-технолошким процесима ("Службени лист ФНРЈ", број 55/50) – Прилог број 9;
- 6) Правилник о хигијенским и техничким заштитним мерама при ронилачким радовима ("Службени лист ФНРЈ", број 36/58);
- 7) Правилник о хигијенско-техничким заштитним мерама при лучко-транспортном раду ("Службени лист ФНРЈ", број 14/64);
- 8) Правилник о заштити на раду при термичком обрађивању легура лаких метала у купатилима са нитратним солима ("Службени лист СФРЈ", број 48/65);
- 9) Правилник о заштити на раду при одржавању моторних возила и превозу моторним возилима ("Службени лист СФРЈ", број 55/65);
- 10) Упутство о начину вршења надзора над придржавањем прописа о заштити на раду у органима унутрашњих послова и установа органа унутрашњих послова ("Службени лист СФРЈ", број 55/65);
- 11) Правилник о заштити на раду при утовару терета у теретна моторна возила и истовару терета из таквих возила ("Службени лист СФРЈ", број 17/66);
- 12) Упутство о начину вршења надзора над придржавањем прописа о заштити на раду у предузећима која производе за одређене војне потребе ("Службени лист СФРЈ", број 23/66);
- 13) Правилник о заштити на раду и о техничким мерама за развијаче ацетилена и ацетиленске станице ("Службени лист СФРЈ", бр. 6/67, 29/67, 27/69, 52/90 и 6/92);

14) Правилник о техничким нормативима при руковању експлозивним средствима и минирању у рударству ("Службени лист СФРЈ", бр. 26/88 и 63/88);

15) Наредба о забрани употребе моторних бензина за одмашћивање, прање или чишћење металних делова предмета од другог материјала ("Службени лист СФРЈ", број 23/67);

16) Правилник о заштити на раду у пољопривреди ("Службени лист СФРЈ", број 34/68);

17) Правилник о обезбеђивању смештаја и исхране радника, односно њиховог превоза од места становања до места рада и натраг ("Службени лист СФРЈ", број 41/68);

18) Правилник о средствима личне заштите на раду и личној заштитној опреми ("Службени лист СФРЈ", број 35/69);

19) Правилник о заштити на раду при изради експлозива и барута и манипулисању експлозивима и барутима ("Службени лист СФРЈ", број 55/69);

20) Правилник о посебним мерама и нормативима заштите на раду при преради и обради коже, крзна и отпадака коже ("Службени лист СФРЈ", број 47/70);

21) Правилник о опреми и поступку за пружање прве помоћи и организовању службе спасавања у случају незгоде на раду ("Службени лист СФРЈ", број 21/71);

22) Правилник о мерама и нормативима заштите на раду на оруђима за рад ("Службени лист СФРЈ", број 18/91);

23) Правилник о мерама и нормативима заштите на раду од буке у радним просторијама ("Службени лист СФРЈ", број 21/92).

Члан 80.

Акт о процени ризика из члана 13. ст. 1. и 2. овог закона послодавци су дужни да донесу у року од годину дана од дана ступања на снагу акта из члана 13. став 4. овог закона.

Члан 81.

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о заштити на раду ("Службени гласник РС", бр. 42/91, 53/93, 67/93, 48/94 и 42/98).

Члан 82.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Србије".

ПОШТАРОВ ЛЕТ

(ИНТЕРВЈУ СА ДИРЕКТНОМ СНАГОМ ИСПОВЕСТИ)

Ратко Ристић: Пријатељи виде врлине

Кад сѐ се и где зајослили?

У ГПЦ-у 21200 Нови Сад 1981. године.

Шта не бисте радили?

Не бих радио послове без личне иницијативе, одговорности и динамике.

Колико просечно дневно спавајте?

Још имам толико животне енергије и оптимизма да ми је 5-6 сати спавања довољно.

Шта сѐ недавно сањали?

Сањао сам да су ми деца дипломирала.

Коју пословицу највише цените?

Сви људи имају исте мане, али немају исте врлине – у томе је сва разлика између великих и малих људи. Пријатељи виде врлине, а непријатељи мане.

Који део дана, седмице, месеца и године највише вољите?

Највише волим јутро, недељу и мај.

Где радије идете: на море, у планину, на језера, у бање?

Волим море, планине и путовања.

Кад сѐ били на зимовању?

Док нисам добио децу зимовао сам на Шар планини.

Чега се плашите?

Страх ме од егоизма и охолости.

Кад се осећате као у клојци?

У ситуацијама када нисам у могућности да утичем на догађаје. Ипак, сматрам да имам довољно животног и радног искуства да клопке избегнем на безболан начин.

Чему се највише радујете?

Највише се радујем успеху своје деце.

Шта је то синдикална борба?

Створити једнаке услове за све, да и држава обезбеди исте стартне позиције.

Шта је то поштовачка корпа?

То је моја плата и по.

Ко је за вас синдикални лидер?

Синдикални лидер је по мом мишљењу онај активиста који је потекао из базе и кога су обликовали искуство, жеља, храброст и харизма.

Чију слику носите у новчанику?

Слике својих најмилијих.

Које новине читате?

„Дневник“ и НИН редовно, а када имам времена онда све новине до којих дођем.

Лидер нашег Синдиката у Новом Саду **Ратко Ристић** рођен је 22. августа 1959. године у Урошевцу, на Косову и Метохији. Основну школу завршио је у родном месту, где завршава и Средњу економску школу и по занимању постаје економски техничар. Осамдесете године представљају прекретницу у његовом животу. Заједно са родитељима сели се у Сремске Карловце.

Године 1982. оженио се Јулијом и са њом има Тијану и Рајку.

Како сам каже: „Фатални сусрет десило се у Улици Вере Павловић 9, у Главном поштанском центру Нови Сад.“

Ту почиње да ради као приправник: експедиција, новчани одељак, шатерски послови, пошта царицења, испорука пакета, иноземни одељак.

Дванаест година је радио као саобраћајни контролор у ГПЦ-у Нови Сад.

Синдикалним активностима бави се 15 година. Године 2005. изабран је за члана Извршног одбора Синдиката ПТТ Србије, а сада је и председник СО ПТТ у Новом Саду.

Шта гледајте на ТВ-у?

Не проводим пуно времена поред ТВ-а, али када стигнем, погледам информативне емисије, филмове и понајвише спорт.

Колико имате пријатеља?

Сасвим довољно.

Шта највише цените код пријатеља?

Одговорност, искреност, доследност и оптимизам.

Какве сѐ нарави?

Импулсиван, али одмерено.

О чему не желите никад да причате?

Нешто мало, нешто лично, за „Поштаров лет“ ни слично, своју приватност љубоморно чувам.

Шта никада не бисте ојросили?

Људски је опраштати.

Коме бисте желели да се извините?

Не представља ми проблем да се извиним када погрешим, тако да извињење не дугујем ником – људски је грешити.

Шта је за вас срећа?

Две су праве и највеће човекове среће: имати здравље и имати пријатеље. Срећа је лепа само док се чека...

Како замишљате савршену срећу?

Храброст је један услов среће, без храбрости се не може бити срећан.

Коме ћете вечно бићи захвални?

Родитељима.

Шта је ваша најдрагоценија имовина?

Моја породица.

Шта мислите о модерном гобу?

Као активан појединац још увек „кројим“ тај исти свет.

Која нада одржава човечанство?

Вера у човека. Dum spiro spero (Док дишем надам се).

Да ли човечанство брзо или споро напредује?

Брзо – тако и треба да буде.

Шта мислите о транзицији?

Нисам је ја бирао, боли, али је неопходна. Једва чекам да јој видим леђа.

Коју боју одеће најрадије носиш?

Тамно плаву.

Који писца најрадије читаш?

Најрадије читам Јована Дучића и Иву Андрића.

Који сликара највише цениш?

Волим Саву Шумановића, а и како не бих, када живим у Срему.

Шта мислиш о замкама живоша?

Замке су за звери, а човек прави лоше изборе и склапа лоше послове.

Знаш ли шта су секше?

Секте су све оно што није под окриљем признате вероисповести и удара на најосетљивија места, на духовност и идентитет породице. Зато свако од нас родитеља мора имати времена за своју децу и стално им преносити праву вредност и традицију.

Која дрога је најгора?

Најгора је она без које се не може. Свако има своју дрогу. Волео бих да за већину људи „најгора дрога“ буде ЉУБАВ.

Којим се спортом бавиш?

Пливањем и планинарењем.

Која писма најрадије пишеш?

Приватна преписка – СМС.

Да ли си бошњари омиљени људи?

Униформа улива поверење. Нема дилеме, веома су омиљени. Како и не би били када доносе пензије. Биће још омиљенији када дође до обећаних повећања пензија.

Да ли си гледали филм „Поштар“ са Кевином Косинером?

Све филмове који се односе на поштаре гледао сам више пута.

Коју песму најрадије певаш?

Девојко мала...

Шта је љубав или инјерес?

Тесно су повезани. Није интерес увек материјалне природе, као што ни љубав није увек духовне природе. Није увек у питању стање духа, него стање тела.

Дајте крајку дефиницију наше Пошти.

ПОШТА је један велики систем, а велики системи теже инерцији. Морамо доста урадити на новом имиџу Поште и верујем да ће нам свима бити добро ако свако буде добро радио свој посао.

За крај: кажи још нешто, шта јој желиш.

Живот нам враћа само оно што ми другима дајемо.

Б. С.

ПИСМА ЧИТАЛАЦА

Провинцијалка – II део Београђанка

Поштоване колеге,
Када сам пре нешто више од годину дана издавачу „ЖИРАВАЦ“ из Пожеге понудила текст романа „ПРОВИНЦИЈАЛКА ВАЉЕВКА“, позвао ме је и рекао да му се допада и да ће га штампати, али... Када је изговорио то „АЛИ“ претрнула сам, јер сам коначно пронашла неког ко ће штампати роман једног неафирмисаног писца, кад оно постоји неко „АЛИ“.

Усудила сам се да питам шта стоји иза тога. Мој саговорник је поновио да му се текст допада, али да мусе не свиђа како сам „закинула“ једног од главних јунака, јер, по његовом мишљењу, Симке заслужује бољу судбину. Издавач је затим предложио да напишем други део романа, јер је крај такав да за то постоји могућност. Камен са мог срца је пао, откотрљао се, то је баш било дивно, али сам се већ следећег тренутка упитала да ли ћу имати идеју за наставак или само празан бели папир испред себе. Догађало се то и великим писцима, па зашто не би и мени.

Идеја се ипак родила, настала је конструкција у глави и прихватила сам се посла, а мој први роман добио је измену у наслову „ПРОВИНЦИЈАЛКА ПРВИ ДЕО ВАЉЕВКА“. Они који су имали у рукама књигу и који су је прочитали, сигурно се сећају њеног занимљивог паковања (била је умотана у целофан, заједно са папирнатим марамицама). Да не откривам пуно, наравно због оних који књигу нису прочитали, али зна се чему служе марамице.

Дакле они који су плакали на крају првог дела, моћи ће сада да уживају у другој књизи која носи наслов „ПРОВИНЦИЈАЛКА ДРУГИ ДЕО БЕОГРАЂАНКА“. Садржај друге приче је најбоље, са срећним крајем, јер љубав ипак покреће васиону и морамо

јој дати значајно место у својим животима. Једино тако ћемо бити испуњени и спремни на све изазове које нам живот нуди.

Можда ће неко, док ово чита, помислити да сам патетична романска будала, али ја само желим да у овај сурови свет унесем мало ми-

ришљавих зачина, мало времена за којим смо сви носталгични. Можда ће моји романи помоћи да се доживи начин живота који су живеле генерације из педесет и неке, или да се схвате бесмислене ратне деведесете, да се можда опет узме „оловка која пише срцем“, а не затупасти пластични миш који нас

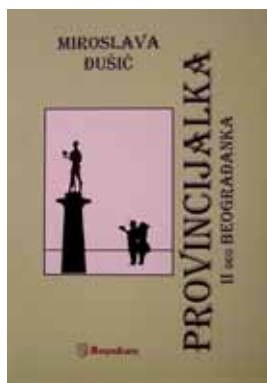
вуче у изолацију.

Ето, запитајте се, када сте последњи пут написали писмо вољеној особи, зар није то лепше од поруке на мобилном или преко Интернета, када сте купили цвет и видели радост у очима своје драге!?

У сваком случају, у предању између ТВ програма и компјутера, узмите у руке било који од ова два романа (али, ипак најпре први део) и схватићете зашто је мој издавач на промоцији књиге на Београдском сајму књига најавио и трећи део. За сада ћу вам само шапнути да сам га послушала, а ви послушајте мене и свратите док шетате Кнез Михајловом у књижару „НАУЧНО ДЕЛО“ или, ако се нађете у улици Краља Милана, свратите у „СРПСКУ КЊИЖЕВНУ ЗАДРУГУ“, тамо вас на некој од полица чекају моје књиге и њихови јунаци МИЛЕНА, СТАША, ЛАЗАР, СИМКЕ, ТОДОР, ТАМАРА, МАРКО, НАТАЛИЈА, ВИШЊА, а на корицама ћете наћи име по којима су препознатљиви – Мирослава Ђушић.

Поздрав с њоштовањем, колеџиница из њошће 11111 Београд 17

Мирослава Ђушић-Недељковић

ИЗЛЕТ У ОРГАНИЗАЦИЈИ СИНДИКАЛНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ НОВИ САД

Једнодневна бајка

Последњег дана августа, новосадска Синдикална организација Синдиката ПТТ Србије је за своје чланове и остале заинтересоване уприличила једнодневну бајку – посету Етно селу Станишићи. Два аутобуса, која нису била довољна да приме све заинтересоване из РЈ „Нови Сад“, упутила су се тог јутра према Бјељини. Након само неколико километара од Павловића ћуприје, односно границе са Републиком Српском, нашли смо се на самом прагу изненађења.

Када у сред семберске равнице, тачкорјећи из кукурузишта, уђете у Етно село Станишићи, као да закорачите у бајку, у простор изван садашњег времена и познатих призора. Чини вам се да је овај бајковити брежуљкасти комплекс неко, попут оазе у сред пустиње, спустио у равницу. Ипак, није никакво чудо у питању, већ жеља да се сачува представа о једном времену и култури живљења са краја 19. и почетка 20. века. Вођем том жељом, **Борис Станишић**, власник етно села, почео је са његовим уређењем 2003. године. Најпре

је довлачио земљу и правио вештачка брда, језера и потоке како би направио право планинско окружење. А онда је у њега почео да смешта аутентичне куће са простора Вареша и романијског платоа одакле су преношене брвно по брвно и у Станишићима поново слагане на исти начин као што се то радило стотинама година уназад.

Искусни мајстори рестаурације су им при томе продужили живот за читав један век. Неке од њих део су апартаманског насеља, њихов спољни изглед је аутентичан, а ентеријер је прилагођен савременим потребама гостију. Комплексом доминирају манастир посвећен Светом оцу Николи летњем и хотел „Пирг“ који је такође саграђен у етно стилу, а једна хотелска кула је покушај реплике пирга Светог Саве на Хиландару. Село се сада простире на око 50.000 квадратних метара и представља својеврсни музеј на отвореном.

Језера, поточићи, брежуљци, мостићи, брвнаре, воденице, лабудови и одлично уклопљене грађевине – реплике **историјског и религиј-**

ског значаја, никога нису оставили равнодушним. Након обиласка етно села и организованог ручка у етно ресторани уследиле су „слободне активности“ – од фотографисања, још једне шетње по селу, куповине сувенира, до лаганог одмора уз пиће. Неки су се, претоварени обилним ручком и добрим расположењем, окушали и у вожњи чамцем, која се „очас посла“ претворила у авантуру по систему „ти веслаш, ја одмажем“ и „колико је још потребно да би се преврнули“. Присуство храбре управнице у друштву веселих поштар дало је овој акцији дозу озбиљности, па вожњу, у маниру наше професије, можемо назвати „мерењем пређеног пута чамцем“.

Веома добра организација, почев од удобних аутобуса до послужења сендвичима и напицима током путовања, сунчано време, одличан избор дестинације, симболична цена излета и велики број орних за овакву „акцију“, дали су нови задатак Синдикату – да понови овакво дружење. На истом или неком другом занимљивом месту.

СИМЕТРИЧНА УКРШТЕНИЦА

В	И	С	О	К	О	Л	Е	Т	А	Ч	И	■	П	Р	О	Б	Р	А	Н	О	С	Т	
И	С	Т	Р	А	Ж	И	В	А	Њ	Е	■	П	Р	Е	С	Л	А	Т	И	Н	Ц	И	
С	П	Р	А	В	А	Ш	И	Ц	А	■	П	Р	О	С	Т	Е	Б	О	Ј	Е	■	Т	
И	Р	И	Т	И	Р	А	Т	И	■	П	Р	О	С	Т	А	Ч	И	Н	Е	■	Б	О	
Н	Е	П	О	Т	И	Ј	А	■	П	Р	Е	С	Т	О	Н	И	Ц	А	■	Р	О	В	
С	К	О	Р	И	Т	И	■	П	Р	Е	С	Л	А	В	И	Т	И	■	К	А	Л	А	
К	И	В	И	Т	И	■	П	Р	И	Ш	П	А	Р	А	Т	И	■	П	О	В	И	К	
И	Н	А	К	И	■	П	Р	И	С	Т	А	В	И	Т	И	■	К	И	Л	А	В	О	
К	У	Т	А	■	П	Р	О	Б	Л	Е	Ј	И	Т	И	■	С	У	В	Е	Н	И	Р	
О	Т	И	■	П	Р	Е	К	Л	А	П	А	Т	И	■	К	О	Л	А	Р	И	Ј	Е	
Л	О	■	Р	А	С	П	Л	И	Њ	А	Ч	И	■	К	А	Л	О	Р	И	Ч	А	Н	
А	■	Л	И	Н	А	Р	Е	Ж	А	Н	И	■	М	А	Ј	Е	В	И	Ч	А	Н	И	
П	Р	О	Р	Е	Ш	Е	Т	А	Т	И	■	Р	О	Т	А	Р	И	Ј	А	Н	А	Ц	
С	А	Т	И	Р	И	К	О	Н	И	■	М	А	Л	А	■	К	И	Ћ	Е	Н	И	Ц	А